

**ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΠΕΙΡΑΙΩΣ
ΤΜΗΜΑ ΧΡΗΜΑΤΟΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΣ ΚΑΙ ΤΡΑΠΕΖΙΚΗΣ ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΗΣ**

**ΤΙΤΛΟΣ
ΚΡΑΤΙΚΟ ΧΡΕΟΣ ΚΑΙ ΔΙΑΦΘΟΡΑ**

**ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΗ ΔΙΑΤΡΙΒΗ
ΜΠΑΚΑΣ ΓΙΩΡΓΟΣ**

**ΕΠΙΒΛΕΠΩΝ ΚΑΘΗΓΗΤΗΣ
ΑΝΑΠΛΗΡΩΤΗΣ ΚΑΘΗΓΗΤΗΣ ΧΡΙΣΤΟΔΟΥΛΟΣ ΣΤΕΦΑΝΑΔΗΣ**

**ΜΕΛΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ
ΚΑΘΗΓΗΤΗΣ ΝΙΚΟΛΑΟΣ ΑΠΕΡΓΗΣ
ΕΠΙΚΟΥΡΟΣ ΚΑΘΗΓΗΤΗΣ ΠΑΝΑΓΙΩΤΗΣ ΣΤΑΪΚΟΥΡΑΣ**

ΑΘΗΝΑ, ΦΕΒΡΟΥΑΡΙΟΣ 2012

Copyright © Μπάκας Γεώργιος, 2012.

Με επιφύλαξη παντός δικαιώματος. All rights reserved.

Απαγορεύεται η αντιγραφή, αποθήκευση και διανομή της παρούσας εργασίας, εξ ολοκλήρου ή τμήματος αυτής, για εμπορικό σκοπό. Επιτρέπεται η ανατύπωση, αποθήκευση και διανομή για σκοπό μη κερδοσκοπικό, εκπαιδευτικής ή ερευνητικής φύσης, υπό την προϋπόθεση να αναφέρεται η πηγή προέλευσης και να διατηρείται το παρόν μήνυμα. Ερωτήματα που αφορούν τη χρήση της εργασίας για κερδοσκοπικό σκοπό πρέπει να απευθύνονται προς τον συγγραφέα. Οι απόψεις και τα συμπεράσματα που περιέχονται σε αυτό το έγγραφο εκφράζουν τον συγγραφέα και δεν πρέπει να ερμηνευθεί ότι αντιπροσωπεύουν τις επίσημες θέσεις του Πανεπιστημίου Πειραιώς.

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Η διατριβή αυτή δημιουργήθηκε με σκοπό να πραγματευθεί τόσο σε θεωρητικό, όσο και σε ερευνητικό επίπεδο πως το κρατικό χρέος και το έλλειμμα επηρεάζουν τον μελλοντικό δείκτη της διαφθοράς. Ξεκινώντας καλύπτονται θέματα μακροοικονομικής ανάλυσης που αφορούν κυρίως, τα ελλείμματα του προϋπολογισμού, το διαχρονικό άθροισμα που οδηγεί στο κρατικό χρέος, τους εξωτερικούς λογαριασμούς και την επίδραση των κυβερνητικών δαπανών στους μακροοικονομικούς δείκτες όπως ο πληθωρισμός και τα επιτόκια.

Το δεύτερο κεφάλαιο είναι αφιερωμένο στην διαφθορά. Δίνεται ο ορισμός της και αναλύονται οι παράγοντες που την επηρεάζουν σε συνάρτηση με την ανάλυση των οικονομικών θεωριών για την επίδραση που έχει η κοινωνία, το νομικό σύστημα, οι διαθέσιμοι πόροι, το μέγεθος του κράτους κ.α. στην διαφθορά και αντιστρόφως.

Έπειτα εκτιμούνται τα δύο υποδείγματα, που έχουν στόχο να ελέγξουν κατά πόσο μπορούν τα οικονομικά δεδομένα του 2005 να προβλέψουν την διαφθορά του 2010. Το πρώτο υπόδειγμα έχει σαν ανεξάρτητες μεταβλητές το κρατικό χρέος, τον πληθυσμό, το κατά κεφαλήν ΑΕΠ και το νομικό σύστημα και ως εξαρτημένη τον δείκτη διαφθοράς του 2010. Το δεύτερο υπόδειγμα διαφέρει από το πρώτο ως προς την αντικατάσταση της ανεξάρτητης μεταβλητής, του κρατικού χρέους, από το έλλειμμα ή το πλεόνασμα του κρατικού τομέα.

Τέλος παρουσιάζονται τα συμπεράσματα των αναλύσεων και οι πίνακες δεδομένων.

Λέξεις κλειδιά: Κρατικό χρέος, Διαφθορά, Έλλειμμα, Πλεόνασμα, Πρόβλεψη.

Στον επιβλέποντα αναπληρωτή καθηγητή Στεφανάδη Χ. , στην Πλέστη Φ. και στην οικογένειά μου για την βοήθεια τους.

Μπάκας Γεώργιος

ΠΙΝΑΚΑΣ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ

ΠΕΡΙΛΗΨΗ.....	3
ΠΙΝΑΚΑΣ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ	5
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1- ΕΞΩΤΕΡΙΚΟΙ ΛΟΓΑΡΙΑΣΜΟΙ - ΕΛΛΕΙΜΑ / ΠΛΕΟΝΑΣΜΑ - ΔΗΜΟΣΙΟ ΧΡΕΟΣ – ΔΗΜΟΣΙΕΣ ΔΑΠΑΝΕΣ	7
1.1. ΕΜΠΟΡΙΚΟ ΙΣΟΖΥΓΙΟ (NX).....	7
1.2. ΙΣΟΖΥΓΙΟ ΕΙΣΟΔΗΜΑΤΩΝ (NFI).....	8
1.3. ΙΣΟΖΥΓΙΟ ΤΡΕΧΟΥΣΩΝ ΣΥΝΑΛΛΑΓΩΝ (CA)	8
1.4. ΙΣΟΖΥΓΙΟ ΧΡΗΜΑΤΟΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ ΣΥΝΑΛΛΑΓΩΝ (CF).....	10
1.5. ΙΣΟΖΥΓΙΟ ΠΛΗΡΩΜΩΝ (BP)	11
1.6. ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΗΣΗ ΤΩΝ ΕΛΛΕΙΜΑΤΩΝ ΤΟΥ ΙΣΟΖΥΓΙΟΥ ΤΡΕΧΟΥΣΩΝ ΣΥΝΑΛΛΑΓΩΝ.....	11
1.7. ΔΗΜΟΣΙΕΣ ΔΑΠΑΝΕΣ.....	12
1.8. ΔΟΜΙΚΑ ΚΑΙ ΚΥΚΛΙΚΑ ΕΛΛΕΙΜΑΤΑ.....	14
1.9. ΠΡΩΤΟΓΕΝΕΣ ΕΛΛΕΙΜΑ ΚΑΙ ΤΟΚΟΙ	16
1.10. ΤΟ ΔΗΜΟΣΙΟ ΧΡΕΟΣ	16
1.11. ΤΟ ΒΑΡΟΣ ΤΟΥ ΔΗΜΟΣΙΟΥ ΧΡΕΟΥΣ.....	18
1.12. ΔΗΜΟΣΙΕΣ ΔΑΠΑΝΕΣ ΚΑΙ ΙΣΟΖΥΓΙΟ ΤΡΕΧΟΥΣΩΝ ΣΥΝΑΛΛΑΓΩΝ. 19	
1.13. ΤΑ ΔΙΔΥΜΑ ΕΛΛΕΙΜΑΤΑ.	20
1.14. ΔΗΜΟΣΙΕΣ ΔΑΠΑΝΕΣ ΚΑΙ ΕΠΙΤΟΚΙΑ.....	21
1.15. ΕΛΛΕΙΜΑΤΑ ΚΑΙ ΠΛΗΘΩΡΙΣΜΟΣ	25
1.16. ΕΠΙΠΤΩΣΕΙΣ ΠΛΗΘΩΡΙΣΜΟΥ.....	26
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2- ΔΙΑΦΘΟΡΑ.....	28
2.1 ΔΙΑΦΘΟΡΑ.....	28
2.1.1 ΔΩΡΟΔΟΚΙΑ	29
2.1.2 ΧΡΗΜΑΤΙΣΜΟΣ	30
2.1.3 ΕΚΒΙΑΣΜΟΣ	30
2.1.4 ΝΕΠΟΤΙΣΜΟΣ	31
2.2 ΠΛΕΟΝΕΚΤΗΜΑΤΑ ΚΑΙ ΚΟΣΤΟΣ	31
2.2.1 ΘΕΣΜΟΙ	32
2.2.2 ΠΟΛΙΤΙΚΟ ΣΥΣΤΗΜΑ	33
2.2.3 ΔΙΑΡΘΡΩΣΗ ΔΗΜΟΣΙΟΥ ΤΟΜΕΑ	35
2.2.4 ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ	37
2.2.5 ΣΥΝΘΕΣΗ ΚΟΙΝΩΝΙΑΣ.....	38
2.2.6 ΕΙΣΟΔΗΜΑΤΑ ΑΠΟ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ ΣΧΕΤΙΖΟΜΕΝΕΣ ΜΕ ΤΗΝ ΔΙΑΦΘΟΡΑ	39
2.2.7 ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΟ ΣΥΣΤΗΜΑ	40
2.2.8 ΠΟΡΟΙ.....	41
2.3 ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΣΗ ΤΗΣ ΔΙΑΦΘΟΡΑΣ	43
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3- ΑΝΑΛΥΣΗ ΥΠΟΔΕΙΓΜΑΤΩΝ	45
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3- ΑΝΑΛΥΣΗ ΥΠΟΔΕΙΓΜΑΤΩΝ	45

3.1	ΑΝΑΛΥΣΗ ΤΟΥ ΔΕΙΓΜΑΤΟΣ	45
3.1.1	ΣΤΗΛΗ Α: COUNTRY	45
3.1.2	ΣΤΗΛΗ Β: CORRUPTION.....	45
3.1.3	ΣΤΗΛΗ Γ: RANK.....	47
3.1.4	ΣΤΗΛΗ Δ: GENERAL GOVERNMENT GROSS DEBT % OF GDP	47
3.1.5	ΣΤΗΛΗ Ε: CIVIL LAW 1=YES 0= NO	47
3.1.6	ΣΤΗΛΗ ΣΤ: GROSS DOMESTIC PRODUCT PER CAPITA, CURRENT PRICES US \$	48
3.1.7	ΣΤΗΛΗ Ζ: POPULATION MILLIONS	48
3.1.8	ΣΤΗΛΗ Η: GENERAL GOVERNMENT NET LENDING/ BORROWING PER GDP	48
3.2	ΠΑΛΙΝΔΡΟΜΗΣΗ ΠΙΝΑΚΑ ΔΕΔΟΜΕΝΩΝ ΜΕ ΧΡΗΣΗ ΔΥΟ ΜΟΝΤΕΛΩΝ.....	49
3.2.1	ΠΡΩΤΗ ΕΞΙΣΩΣΗ	49
3.2.2	ΔΕΥΤΕΡΗ ΕΞΙΣΩΣΗ	51
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4- ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ		55
ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΚΕΣ ΑΝΑΦΟΡΕΣ.....		56
1.	ΞΕΝΗ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ	56
1.1	ΆΡΘΡΑ.....	56
1.2	ΒΙΒΛΙΑ	57
2.	ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ	57
2.1	ΒΙΒΛΙΑ	57
3.	ΔΙΑΦΟΡΑ.....	57
4.	ΙΣΤΟΣΕΛΙΔΕΣ	58
ΠΙΝΑΚΕΣ.....		59
1.	ΠΙΝΑΚΑΣ 1	59
2.	ΠΙΝΑΚΑΣ 2	60
3.	ΠΙΝΑΚΑΣ 3	61
4.	ΠΙΝΑΚΑΣ 4	62
5.	ΠΙΝΑΚΑΣ 5	66
6.	ΠΙΝΑΚΑΣ 6	66
7.	ΠΙΝΑΚΑΣ 7	67
8.	ΠΙΝΑΚΑΣ 8	67
9.	ΠΙΝΑΚΑΣ 9	67
10.	ΠΙΝΑΚΑΣ 10	68

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1- ΕΞΩΤΕΡΙΚΟΙ ΛΟΓΑΡΙΑΣΜΟΙ - ΕΛΛΕΙΜΑ / ΠΛΕΟΝΑΣΜΑ - ΔΗΜΟΣΙΟ ΧΡΕΟΣ – ΔΗΜΟΣΙΕΣ ΔΑΠΑΝΕΣ

1.1. ΕΜΠΟΡΙΚΟ ΙΣΟΖΥΓΙΟ (NX)

Πολλά από τα αγαθά που καταναλώνονται στη χώρα μας προέρχονται από άλλες χώρες. Επιπλέον πρέπει να σημειωθεί πως αντίστοιχα σημαντικός αριθμός προϊόντων και υπηρεσιών που παράγονται στην δική μας χώρα καταναλώνονται από κατοίκους, επιχειρήσεις και χώρες του εξωτερικού. Οι καθαρές εξαγωγές, δηλαδή το σύνολο των εξαγωγών μας μείον τον σύνολο των εισαγωγών μας, διαδραματίζουν ένα πολύ σημαντικό ρολό στην διαμόρφωση της ταυτότητας του ΑΕΠ και κατά συνέπεια στο κρατικό χρέος και στα ελλείμματα. Όσο μεγαλύτερες είναι οι καθαρές εξαγωγές μας τόσο μεγαλύτερη ευκαιρία έχουμε να αναπτυχθούμε, μέσω της παραγωγής των προϊόντων τα οποία καταναλώνονται από άλλες χώρες. Αυτό μπορεί να αποτελέσει μοχλό για την ανάπτυξη και την έξοδο από την κρίση.

Είναι γεγονός πως το εμπόριο μεταξύ των χωρών έχει πολλαπλασιαστεί τα τελευταία χρόνια μετατρέποντας τις οικονομίες των χωρών αυτών σε όλο και πιο εξαρτημένες. Για παράδειγμα, πολλές εταιρείες έχουν μεταφέρει τα εργοστάσια τους σε μικρές χώρες της Ασίας προκειμένου να συναρμολογούν εκεί τα προϊόντα τους, εξαιτίας του χαμηλού εργατικού κόστους. Αυτό έχει ως αποτέλεσμα να δημιουργηθεί μεγάλος βαθμός εξειδίκευσης στον τομέα της συναρμολόγησης και κατά συνέπεια έχουν αυξηθεί οι εξαγωγές αλλά και οι εισαγωγές κάνοντας το εμπορικό ισοζύγιο ελαφρώς θετικό. Όπως χαρακτηριστικά αναφέρει και ο Benjamin Franklin «Κανένα έθνος δεν καταστράφηκε ποτέ εξαιτίας του εμπορίου».

Βέβαια η μετακίνηση των αγαθών έχει ως αποτέλεσμα την κίνηση κεφαλαίων. Για κάθε κατανάλωση ενός εισαγόμενου προϊόντος τα χρήματα τα οποία δαπανούμε για την απόκτηση του εισπράττονται από την εκάστοτε επιχείρηση του εξωτερικού που το έχει παράγει με αποτέλεσμα να έχουμε εκροή κεφαλαίων. Αντίστοιχα έχουμε εισροή κεφαλαίων και πόρων όταν τα προϊόντα που

παράγονται στη χώρα μας χρησιμοποιούνται και καταναλώνονται σε χώρες του εξωτερικού.

1.2. ΙΣΟΖΥΓΙΟ ΕΙΣΟΔΗΜΑΤΩΝ (NFI)

Το ισοζύγιο εισοδημάτων αφορά στις περιπτώσεις όπου κάποιος ξένος παραγωγικός συντελεστής εργάζεται στην χώρα μας. Το γεγονός αυτό έχει ως συνέπεια τα εισοδήματα που αποκτά να μην προσμετρώνται στο Α. Εγχ. Π. της χώρας μας αλλά σε εκείνη από όπου κατάγεται και κάνει την φορολογική του δήλωση. Συνεχίζοντας αυτή την ανάλυση, πρέπει να σημειωθεί πως κατά τον ίδιο τρόπο όταν ένας ξένος επενδυτής επενδύσει τα κεφάλαια του στην χώρα μας, τα κέρδη που αποκομίζει προσμετρώνται στο Α. Εγχ. Π. της χώρας του. Αντίστοιχα οι παραγωγικοί συντελεστές που είναι πολίτες της χώρας μας και εργάζονται σε άλλες χώρες καθώς επίσης και τα έσοδα από την επένδυση κεφαλαίων στο εξωτερικό από ντόπιους προσμετρώνται στο δικό μας Α. Εγχ. Π. Οι ροές οι οποίες περιγράφηκαν πιο πάνω μας οδηγούν στο ισοζύγιο εισοδημάτων που μπορεί να παρασταθεί με την εξής ταυτότητα:

Ισοζύγιο εισοδημάτων = εισοδήματα πολιτών της χώρας μας από το εξωτερικό – εισοδήματα ξένων πολιτών στην χώρα μας.

1.3. ΙΣΟΖΥΓΙΟ ΤΡΕΧΟΥΣΩΝ ΣΥΝΑΛΛΑΓΩΝ (CA)

Οι τρέχουσες ροές εμπορευμάτων και πληρωμών μιας περιόδου περιγράφονται από το ισοζύγιο τρεχουσών συναλλαγών. Από την προηγούμενη ανάλυση μας, διαπιστώνουμε πως το άθροισμα του εμπορικού ισοζυγίου και του ισοζυγίου εισοδημάτων μας οδηγούν στο ισοζύγιο τρεχουσών συναλλαγών.

Παραστατικά:

$$CA = NFI + NX$$

Αναλύοντας την ταυτότητα του ακαθάριστου εθνικού προϊόντος (GNP) έχουμε:

$$\text{GNP} = \text{GDP} + \text{NFI} = \text{C} + \text{I} + \text{G} + \text{NX} + \text{NFI}$$

Όπου:

C = κατανάλωση,

I = επενδύσεις,

G = κυβερνητικές δαπάνες

NX = καθαρές εισαγωγές

NFI = ισοζύγιο εισοδημάτων

GNP = ακαθάριστο εθνικό προϊόν

GDP = ακαθάριστο εγχώριο προϊόν

Οι τρεις πρώτες μεταβλητές (C,I,G) μας δείχνουν την εγχώρια κατανάλωση ενώ το $\text{NX} + \text{NFI} = \text{CA}$ είναι το κανάλι μέσω του οποίου η χώρα μας αλληλοεπηρεάζεται από τις άλλες. Λύνοντας ως προς το ισοζύγιο τρεχουσών συναλλαγών η ταυτότητα μετασχηματίζεται σε:

$$\text{CA} = \text{Y} - (\text{C} + \text{I} + \text{G})$$

Με αυτή την μορφή της ταυτότητας μπορούμε να συμπεράνουμε πως το ποσό του ΑΕΠ το οποίο δεν καταναλώνεται στην χώρα μας οδηγείται σε άλλες χώρες. Δηλαδή όσο πιο μεγάλη είναι η διαφορά τόσο μεγαλύτερο και θετικό είναι το ισοζύγιο τρεχουσών συναλλαγών. Από την άλλη μεριά αν η κατανάλωση μας είναι μεγαλύτερη από το προϊόν το οποίο παράγουμε τότε εισάγουμε ολοένα και περισσότερα προϊόντα μετατρέποντας το ισοζύγιο τρεχουσών συναλλαγών σε αρνητικό.

Έχοντας ξανά την ταυτότητα του ΑΕΠ σε μια ανοιχτή οικονομία και μεταθέτοντας του δείκτες έχουμε ότι:

$$\text{Y} - \text{C} - \text{G} = \text{I} + \text{CA}$$

Όμως το δεξί μέλος της ταυτότητας είναι η εθνική μας αποταμίευση η οποία αποτελείται από την ιδιωτική αποταμίευση ($Y - T - C$) και την κρατική αποταμίευση ($T - G$). Επομένως αυτό μας οδηγεί στον εξής μετασχηματισμό:

$$S - I = CA$$

Από αυτή την μετατροπή μπορούμε να βγάλουμε πολλά συμπεράσματα για την κίνηση των κεφαλαίων και την συσσώρευση τους σε σχέση με το ισοζύγιο τρεχουσών συναλλαγών. Αναλύοντας μπορούμε να δούμε πως ο όρος $S - I$ αντιστοιχεί στους πλεονάζοντες αποταμιεύοντες πόρους (καθαρές ξένες επενδύσεις), οι οποίοι δεν οδηγούνται στην επένδυση. Αυτό σημαίνει πως αυτά τα κεφάλαια θα επενδυθούν στο εξωτερικό από χώρες ή εταιρείες που δραστηριοποιούνται αλλού, προκειμένου να προβούν σε επενδύσεις. Το γεγονός αυτό συμβάλει στην βελτίωση της επενδυτικής μας θέσης. Ακόμα μπορούμε να διαπιστώσουμε πως οι καθαρές ξένες επενδύσεις είναι πάντα ίσες με το ισοζύγιο τρεχουσών συναλλαγών. Στην περίπτωση που το CA είναι θετικό, η χώρα μας έχει θετικό (πλεονασματικό) ισοζύγιο τρεχουσών συναλλαγών, ενώ στην αντίθετη περίπτωση έχει αρνητικό (ελλειμματικό) ισοζύγιο τρεχουσών συναλλαγών.

Επιπλέον παρατηρούμε πως οι καθαρές ξένες επενδύσεις επιφέρουν τελειώς διαφορετικά αποτελέσματα και συμπεράσματα, αν και σχετίζονται άμεσα με το ισοζύγιο τρεχουσών συναλλαγών, κάτι το οποίο σημαίνει πως όσο πιο πολλά κεφάλαια δανείζουμε εμείς στους ξένους τόσο πιο πολύ καταναλώνουν με αποτέλεσμα να αυξάνονται οι εξαγωγές μας και έτσι δημιουργούνται οι προϋποθέσεις να βοηθηθεί η οικονομία μας να αναπτυχθεί.

1.4. ΙΣΟΖΥΓΙΟ ΧΡΗΜΑΤΟΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ ΣΥΝΑΛΛΑΓΩΝ (CF)

Σε αυτό το ισοζύγιο περιλαμβάνονται όλες οι ροές κεφαλαίων οι οποίες δεν μπορούν να περιγραφούν ως ροές για μια συγκεκριμένη χρονική περίοδο. Αποτελούν κατά κανόνα επενδύσεις, κυρίως περιουσιακών στοιχείων και

χρεογράφων, οι οποίες πραγματοποιούνται είτε από την χώρα μας, είτε προς την χώρα μας. Όπως για παράδειγμα η αγορά ή η πώληση ομολόγων και μετοχών. Είναι γεγονός πως αυτό το ισοζύγιο έχει μεγάλη επίδραση στις οικονομίες. Αυτό συμβαίνει γιατί είναι πολλαπλάσιο του ισοζυγίου τρεχουσών συναλλαγών και η διαρκής κίνηση των κεφαλαίων στην παγκόσμια οικονομία, μέσω αυτού του ισοζυγίου, μπορεί να προκαλέσει αποσταθεροποίηση της εκάστοτε οικονομίας η οποία θα γίνει στόχος από τους διαχειριστές των κεφαλαίων αυτών.

1.5. ΙΣΟΖΥΓΙΟ ΠΛΗΡΩΜΩΝ (BP)

Κλείνοντας την περιγραφή των ισοζυγίων, πρέπει να αναφερθούμε στο ισοζύγιο πληρωμών, το οποίο ισούται με το άθροισμα του ισοζυγίου χρηματοοικονομικών συναλλαγών και του ισοζυγίου τρεχουσών συναλλαγών.

Παραστατικά:

$$BP = CA + CF$$

1.6. ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΗΣΗ ΤΩΝ ΕΛΛΕΙΜΑΤΩΝ ΤΟΥ ΙΣΟΖΥΓΙΟΥ ΤΡΕΧΟΥΣΩΝ ΣΥΝΑΛΛΑΓΩΝ.

Όπως αναφέρθηκε και πιο πάνω, ένα έλλειμμα στο ισοζύγιο τρεχουσών συναλλαγών οδηγεί σε εισροή ξένων κεφαλαίων, γεγονός το οποίο επιδεινώνει την καθαρή επενδυτική θέση της χώρας μας. Όταν έχουμε έλλειμμα στο CA σημαίνει πως η χώρα μας καταναλώνει περισσότερα από αυτά που μπορεί να παράγει. Όπως για παράδειγμα, και στην περίπτωση ενός νοικοκυριού. Δεν είναι δυνατόν να συντηρείται με αυτό τον τρόπο για μεγάλο χρονικό διάστημα. Θα πρέπει οπωσδήποτε να βρεθεί κάποιος τρόπος να χρηματοδοτηθούν οι αυξημένες ανάγκες του. Σε επίπεδο χώρας, όταν γίνεται χρήση του ισοζυγίου χρηματοοικονομικών συναλλαγών, η χώρα έχει την επιλογή είτε να δανειστεί από ξένους, είτε να χρησιμοποιήσει τις καταθέσεις της. Ως τελευταία επιλογή μπορούμε να θέσουμε και την πώληση κάποιων περιουσιακών της στοιχείων.

Όλες οι προαναφερθείσες επιλογές δεν είναι ανεξάντλητες. Αυτό γιατί οι καταθέσεις της χώρας και ιδιαίτερα τα συναλλαγματικά της αποθέματα κάποια στιγμή θα τελειώσουν. Τα περιουσιακά της στοιχεία είναι πεπερασμένα και τέλος όσο πιο μεγάλος είναι ο δανεισμός της, και κατά συνέπεια το κρατικό χρέος, τόσο μεγαλύτερα είναι τα επιτόκια (βλέπε ανάλυση στην παράγραφο 1.14 που αφορά τα επιτόκια) και τόσο μεγαλύτερη απροθυμία αντιμετωπίζεται από τους δανειστές στο να δανείσουν χρήματα, χωρίς να έχει ιδιαίτερη σημασία το ύψος του επιτοκίου που προσφέρεται.

Άρα λοιπόν μοιραία μια χώρα εφόσον έχει το δικό της νόμισμα αργά η γρήγορα θα πρέπει να υποτιμήσει το νόμισμα της έτσι ώστε να δώσει ώθηση στα προϊόντα της και στις εξαγωγές της. Σε αντίθετη περίπτωση όπως αυτή της Ελλάδας που εντάσσεται σε μια νομισματική ένωση αυτό δεν είναι εφικτό και κατά συνέπεια οι λύσεις δεν μπορούν να είναι εύκολες.

1.7. ΔΗΜΟΣΙΕΣ ΔΑΠΑΝΕΣ

Οι δαπάνες, οι οποίες πραγματοποιούνται από την κυβέρνηση και τον κρατικό τομέα συμπεριλαμβάνονται στις δημόσιες δαπάνες. Πιο συγκεκριμένα οι δημόσιες δαπάνες περιλαμβάνουν τις δαπάνες για καταναλωτικά αγαθά και υπηρεσίες, τα επενδυτικά προγράμματα για την κατασκευή δρόμων, έργων ανάπτυξης και γενικότερα όλων των επενδύσεων σε εθνικό επίπεδο. Όμως υπάρχουν και δαπάνες που δεν συμπεριλαμβάνονται σε αυτές, όπως είναι οι μεταβιβαστικές πληρωμές. Ο λόγος που δεν συμπεριλαμβάνονται είναι ότι ουσιαστικά αποτελούν αναδιανομή του εισοδήματος και όχι πληρωμές για υπηρεσίες ή αγαθά. Για να γίνει πιο κατανοητό, θα παραθέσουμε κάποια παραδείγματα για το τι εννοείται αναδιανομή εισοδήματος. Πιο συγκεκριμένα λοιπόν, ως αναδιανομή του εισοδήματος χαρακτηρίζεται η πληρωμή των συντάξεων και κάθε είδους επιδόματος κοινωνικής αλληλεγγύης.

Για να πραγματοποιηθούν όμως οι κρατικές δαπάνες θα πρέπει το κράτος να έχει έσοδα. Η κύρια πηγή εσόδων είναι οι φόροι. Σε αυτό το σημείο θεωρείτε σκόπιμο να αναφερθούμε στους τρόπους με τους οποίους το κράτος αποκτά

έσοδα από τους φόρους τους οποίους εισπράττει. Αυτό πραγματοποιείται με δυο (2) τρόπους:

1. Αρχικά με άμεσο τρόπο, δηλαδή μέσω της φορολόγησης των πολιτών. Κάθε φορολογούμενος πολίτης μιας χώρας εντός των πρώτων μηνών ενός έτους, συμπληρώνει την φορολογική του δήλωση, με σκοπό να ενημερώσει το κράτος για τα εισοδήματα τα οποία απέκτησε κατά το προηγούμενο έτος καθώς και τον τρόπο απόκτησης τους. Το κράτος, μέσω νομοθετικού πλαισίου έχει ορίσει φορολογικούς συντελεστές, οι οποίοι δύναται να αλλάξουν με γνώμονα την οικονομική κατάσταση της χώρας, για κάθε κατηγορία εισοδήματος. Με τον τρόπο αυτό επιβάλλεται η πληρωμή φόρου για κάθε επίπεδο εισοδήματος.
2. Επιπλέον με έμμεσους τρόπους δηλαδή με την επιβολή φορολογίας σε κάποια συγκεκριμένα προϊόντα που θεωρείτε ότι βλάπτουν την κοινωνία. Ο κύριος στόχος της ενέργειας αυτής είναι η μείωση της κατανάλωσης των προϊόντων αυτών. Χαρακτηριστικό παράδειγμα είναι η φορολόγηση που επιβάλλει το κράτος στα τσιγάρα και το αλκοόλ, όπου έχει βάλει υψηλούς φόρους προκειμένου να αυξηθεί η τιμή των συγκεκριμένων ειδών και να μειωθεί η ζήτησή τους.

Από την στιγμή λοιπόν που οι πολίτες καλούνται να πληρώσουν κάποιους φόρους εισοδήματος, είναι λογικό πως μειώνεται το διαθέσιμο εισόδημα που μπορούν να δαπανήσουν για άλλα προϊόντα ή υπηρεσίες. Αυτό μπορεί να αποτυπωθεί αλγεβρικά κατά τον εξής τρόπο:

$$C = Y - T$$

Όπου:

C= η ιδιωτική κατανάλωση.

Y= τα εισοδήματα τα οποία αποκτούν οι πολίτες της χώρας.

T= ο φόρος τον οποίο αποδίδουν τα νοικοκυριά στο κράτος.

Στο σημείο αυτό είναι πολύ σημαντικό να αναφερθούμε και στις μεταβιβαστικές πληρωμές, προκειμένου να κατανοηθεί τόσο η χρησιμότητα, όσο και ο τρόπος που υπολογίζονται από το κράτος. Οι μεταβιβαστικές πληρωμές λόγω του ότι αυξάνουν το διαθέσιμο εισόδημα των ανθρώπων που τις λαμβάνουν, έχουν την ιδιότητα να επηρεάζουν την ζήτηση και την κατανάλωση των προϊόντων και υπηρεσιών. Όμως το γεγονός ότι δεν συμπεριλαμβάνονται στις κρατικές δαπάνες τις μετατρέπει υπολογιστικά σε αρνητικούς φόρους, για το κράτος.

Επομένως τόσο οι δαπάνες, όσο και οι φόροι υπολογίζονται στον ισολογισμό του κράτους και έχουμε τρία (3) ενδεχόμενα. Πρώτον, υπάρχει η περίπτωση όπου οι δημόσιες δαπάνες είναι ακριβώς ίδιες με τα έσοδα από τους φόρους, τότε ο ισολογισμός του κράτους χαρακτηρίζεται ως ισοσκελισμένος. Δεύτερον, αν οι φόροι υπερτερούν των δημόσιων δαπανών, τότε το κράτος συνεισφέρει στην αποταμίευση λόγω του πλεονάζοντος προϋπολογισμού και τρίτον όταν οι δημόσιες δαπάνες είναι μεγαλύτερες από τους φόρους τότε ο κρατικός προϋπολογισμός εμφανίζει ελλείμματα τα οποία με κάποιο τρόπο θα πρέπει να χρηματοδοτηθούν.

Αναλυτικότερα τα ελλείμματα καθώς επίσης και τα πλεονάσματα χωρίζονται σε δύο (2) μεγάλες κατηγορίες:

- Στα δομικά ή κυκλικά ελλείμματα
- Στα πρωτογενή πλεονάσματα ή ελλείμματα και τους τόκους

1.8. ΔΟΜΙΚΑ ΚΑΙ ΚΥΚΛΙΚΑ ΕΛΛΕΙΜΑΤΑ

Κατά την διάρκεια των οικονομικών κύκλων που εμφανίζει μια οικονομία, τόσο η παραγωγή όσο και το ΑΕΠ μεταβάλλονται εξ' αιτίας της ύφεσης ή της ανάπτυξης. Αυτό έχει ως συνέπεια οι δημόσιες δαπάνες να εμφανίζουν κάποιες μεταβολές σε συνάρτηση με το σημείο του οικονομικού κύκλου στο οποίο βρισκόμαστε. Σε περιόδους ανάπτυξης οι κυβερνήσεις, διαπιστώνοντας πως η οικονομία «υπερθερμαίνεται» λαμβάνουν κάποια αναγκαία μέτρα, προκειμένου να μειώσουν τις δημόσιες δαπάνες, έτσι ώστε να μειωθεί η ζήτηση και κατά

συνέπεια και ο πληθωρισμός, ο οποίος δημιουργείται από την μη επαρκή κάλυψη της ζήτησης από την προσφορά. Επίσης στην φάση της ανάπτυξης το κράτος έχει αυξημένα φορολογικά έσοδα λόγω της αύξησης των εισοδημάτων και της παραγωγής. Έχοντας ως δεδομένα τα παραπάνω, οδηγούμαστε σε πλεονασματικό προϋπολογισμό. Επίσης λόγω των αυξημένων εισοδημάτων, το κράτος δεν χρειάζεται να πραγματοποιήσει μεταβιβαστικές πληρωμές, με αποτέλεσμα να μειώνει τις παροχές και τα επιδόματα τα οποία χορηγεί στους πολίτες. Αυτή η ενέργεια, έχει ως συνέπεια την βελτίωση της κρατικής αποταμίευσης, με αποτέλεσμα να επιβαρύνεται λιγότερο ο κρατικός προϋπολογισμός.

Από την άλλη μεριά, στην φάση της ύφεσης, τα εισοδήματα, η παραγωγή και το ΑΕΠ συρρικνώνονται. Για τον λόγο αυτό το κράτος θα πρέπει να πάρει μέτρα για την ενίσχυση των οικονομικά ασθενέστερων πολιτών, αυξάνοντας τις μεταβιβαστικές πληρωμές. Έτσι δαπανώνται χρήματα κυρίως σε επενδυτικά προγράμματα τα οποία θα ενισχύσουν τους τομείς της οικονομίας που έχουν σημαντικές επιπτώσεις και επηρεάζουν άμεσα την ανάπτυξη, έτσι ώστε να διαχυθεί σε όλη την οικονομία. Όταν πρέπει να αντιμετωπιστεί μια τέτοια κατάσταση, το κράτος καλείται να εκμεταλλευτεί είτε τα πλεονάσματα τα οποία είχε στην φάση της ανάπτυξης, είτε να δανειστεί ώστε να βοηθήσει την οικονομία να «περάσει» γρήγορα από την φάση της ύφεσης στην φάση της ανάπτυξης.

Τα κυκλικά ελλείμματα ή πλεονάσματα που αναφέρθηκαν παραπάνω, συνήθως ισοσκελίζονται μεταξύ τους κατά την διάρκεια ενός ολόκληρου οικονομικού κύκλου. Όμως υπάρχουν και ελλείμματα τα οποία δεν ισοσκελίζονται και συνεχίζουν να εμφανίζονται ακόμα και κατά την φάση της ανάπτυξης, πόσο μάλλον κατά την διάρκεια την ύφεσης. Τα ελλείμματα αυτά ονομάζονται δομικά και όταν εμφανίζονται είναι κακός οιωνός για την οικονομία μιας χώρας. Για τον λόγο αυτό θα πρέπει να βρίσκονται πάντα πόροι προκειμένου να καλύπτονται. Μια χώρα η οποία παρουσιάζει δομικά ελλείμματα θα πρέπει να προβεί στις κατάλληλες ενέργειες και να κάνει τις κατάλληλες διορθωτικές κινήσεις προτού υπάρξουν συνέπειες και φυσικά πριν το κοινωνικό και οικονομικό κόστος γίνει

τόσο μεγάλο ώστε να μην μπορεί να εξαλειφθεί το δημόσιο χρέος το οποίο θα έχει συσσωρευτεί.

1.9. ΠΡΩΤΟΓΕΝΕΣ ΕΛΛΕΙΜΑ ΚΑΙ ΤΟΚΟΙ

Σε ετήσια βάση η εκάστοτε κυβέρνηση θέτει προς ψήφιση τον προϋπολογισμό του επερχόμενου έτους, ο οποίος περιλαμβάνει τα έσοδα και τα έξοδα τα οποία δύναται να πραγματοποιηθούν μέσα σε μια χρήση. Όμως επειδή κάθε κυβέρνηση επηρεάζεται από την διαχείριση που έκαναν οι προηγούμενες κυβερνήσεις, θα πρέπει για κάθε χρήση να υπολογίζεται το ποσό των εσόδων τα οποία θα πρέπει να χρησιμοποιηθούν για την κάλυψη των τόκων οι οποίοι έχουν προκύψει από τις παρελθούσες χρήσεις. Βέβαια είναι λογικό πως όσο μεγαλύτερο είναι το κρατικό χρέος της κυβέρνησης, τόσο μεγαλύτερο θα είναι το ποσό που απαιτείται για την κάλυψη των τόκων. Αυτό έχει ως αποτέλεσμα, το κράτος να έχει λιγότερους πόρους στην διάθεση του για την διενέργεια επενδύσεων ή άλλων προγραμμάτων που θα βοηθήσουν την ανάπτυξη.

1.10. ΤΟ ΔΗΜΟΣΙΟ ΧΡΕΟΣ

Το δημόσιο χρέος είναι το συνολικό ποσό των χρημάτων το οποίο ένα έθνος οφείλει. Ουσιαστικά είναι το διαχρονικό άθροισμα των ελλειμμάτων ή των πλεονασμάτων που έχει κάθε οικονομία. Μπορούμε όμως να θεωρήσουμε πως το έλλειμμα ή το πλεόνασμα είναι η ροή και το δημόσιο ή κρατικό χρέος είναι η συσσώρευση.

Το δημόσιο χρέος για να εξυπηρετηθεί θα πρέπει το κράτος να δανειστεί από τις χρηματαγορές ή να πουλήσει κάποιο από τα περιουσιακά του στοιχεία δηλαδή να χρησιμοποιήσει το ισοζύγιο χρηματοοικονομικών συναλλαγών. Όμως η ύπαρξη δημόσιου χρέους δεν σημαίνει απαραίτητα κάτι άσχημο για την οικονομία. Σημαντική παράμετρο αποτελεί ο λόγος του χρέους προς το ΑΕΠ καθώς και το πώς αυτός ο λόγος επηρεάζεται από τις μεταβολές του κρατικού χρέους.

Στην περίπτωση ύπαρξης δημόσιου χρέους, το κράτος χρησιμοποιεί τους πόρους που έχει αντλήσει από τις αγορές, για να μπορέσει να πραγματοποιήσει πληρωμές και επενδύσεις. Οι επενδύσεις όμως διαχρονικά τείνουν να αυξήσουν το ΑΕΠ καθώς δημιουργούνται καλύτερες υποδομές και προϋποθέσεις για την διενέργεια επενδύσεων από τους ιδιώτες. Το κράτος μέσω των επενδύσεων, στηρίζει την ανάπτυξη και την υποβοηθά αυξάνοντας το διαθέσιμο εισόδημα των πολιτών, με αποτέλεσμα να συμβάλλει σημαντικά στην γρήγορη έξοδο της χώρας από την φάση της ύφεσης.

Στην συνέχεια τα αυξημένα εισοδήματα των πολιτών, στις επόμενες περιόδους, θα επιφέρουν επιπλέον φόρους. Επιπλέον η ανάπτυξη αναμένεται να θεωρηθεί ευκαιρία για κάποιες επιχειρήσεις, οι οποίες θα επιλέξουν να εγκατασταθούν στην χώρα μας και θα φορολογηθούν για τα προϊόντα τα οποία παράγουν. Κατά συνέπεια τα έσοδα θα αυξηθούν και το κράτος θα μπορέσει να αποπληρώσει το χρέος του.

Στην αντίθετη περίπτωση όμως, δηλαδή σε αυτή που ο λόγος του κρατικού χρέους προς το ΑΕΠ αυξηθεί, αυτό σημαίνει πως η διαχείριση των χρημάτων δεν είναι συνετή. Αυτό έχει ως αποτέλεσμα οι αγοραστές ομολόγων να υποθέσουν πως αυξάνονται πολύ οι πιθανότητες, η χώρα να μην μπορέσει να πληρώσει τις υποχρεώσεις της, με αποτέλεσμα να ζητηθεί επιπλέον απόδοση ή ακόμη και διακοπή της χρηματοδότησης. Οι αγορές σε αυτή την περίπτωση λειτουργούν ευεργετικά για τους επενδυτές και τους πολίτες της χώρας επιβάλλοντας την συνετή διαχείριση των πόρων πριν το οικονομικό και κοινωνικό κόστος γίνει δυσβάστακτο.

Για τους παραπάνω λόγους, υπάρχει ο διαχωρισμός του κρατικού χρέους σε καταναλωτικό και σε παραγωγικό, όπου κάθε κατηγορία περιγράφει τον σκοπό που τα χρήματα δαπανώνται. Όπως αναφέρθηκε και παραπάνω, όταν μεγάλο μέρος των πόρων δαπανάται για τις καταναλωτικές ανάγκες του κράτους τότε αυτό αποτελεί δείγμα της μη συνετής διαχείρισης από την μεριά της κυβέρνησης.

[Πίνακας 1]

1.11. ΤΟ ΒΑΡΟΣ ΤΟΥ ΔΗΜΟΣΙΟΥ ΧΡΕΟΥΣ

Όταν μια κυβέρνηση δανείζεται χρήματα, οι μελλοντικές γενιές είναι αναγκασμένες να ξεπληρώσουν ή να αναχρηματοδοτήσουν αυτό το χρέος μέσω της φορολογίας. Και στις δυο περιπτώσεις έχουμε μεταβίβαση πόρων από τις μελλοντικές γενιές στους δανειστές του κράτους, δηλαδή στους κατόχους των κρατικών ομολόγων.

Συμφωνά με τον Lerner όταν το κράτος δανείζεται από τους πολίτες του, και μονό σε αυτή την περίπτωση, αναφερόμαστε σε εσωτερικό χρέος. Στην περίπτωση αυτή οι πολίτες της χώρας, στο σύνολό τους, δεν αντιμετωπίζουν κάποια μείωση στα εισοδήματά τους, αλλά υφίστανται μόνο μια μεταβίβαση αγοραστικής δύναμης από τους φορολογούμενους στους κατόχους των ομολόγων.

Όμως τα πράγματα είναι διαφορετικά όταν τα ομόλογα μιας χώρας αγοράζονται από ξένους επενδυτές, δηλαδή υπάρχει εξωτερικό χρέος. Τα χρήματα που δανείζεται το κράτος θα χρησιμοποιηθούν για κατανάλωση ή επενδύσεις. Αν χρησιμοποιηθούν για κατανάλωση, η μελλοντική γενιά επωμίζεται ένα βάρος και τα χρήματα αυτά μειώνουν την αγοραστική της δύναμη. Στην περίπτωση που τα χρήματα χρησιμοποιηθούν για επενδύσεις τότε πρέπει να εξεταστεί η παραγωγικότητα του προγράμματος. Αν η οριακή απόδοση είναι μεγαλύτερη από το οριακό κόστος των κεφαλαίων τότε σαφέστατα η μελλοντική γενιά είναι σε καλύτερη θέση. Σε κάθε άλλη περίπτωση είναι σε χειρότερη θέση καθώς τα έσοδα από την επένδυση που πραγματοποιήθηκε είναι λιγότερα από το ποσό των φόρων που καλούνται να πληρώσουν οι πολίτες.

Όμως όλες οι γενιές δεν συνυπάρχουν ταυτόχρονα την ίδια στιγμή. Αυτό έχει ως συνέπεια, να επηρεάζονται οι μελλοντικές γενιές, για δάνεια που το κράτος έχει πραγματοποιήσει νωρίτερα. Όμως η γενιά των πολιτών που φορολογείται και είναι ενεργή κατά την διάρκεια του δανεισμού, δεν αντιλαμβάνεται καμία επίπτωση στο διαθέσιμο εισόδημά της, καθώς το ποσό του δανείου θα καλυφτεί από τις μελλοντικές γενιές (μοντέλο αλληλοκαλυπτόμενων γενεών).

Ένας άλλος τρόπος, με τον οποίο μπορούμε να διαπιστώσουμε πως οι δημοσιονομικές πολιτικές επηρεάζουν τους πολίτες είναι κάνοντας χρήση της

λογιστικής των γενεών. Αυτό γίνεται αν υπολογίσουμε την καθαρή παρούσα αξία των φόρων που αναμένεται να καταβληθεί στο κράτος και στην συνέχεια την καθαρή παρούσα αξία των μεταβιβαστικών πληρωμών που θα εισπράξει. Η διαφορά των δύο αυτών μεταβλητών είναι ο καθαρός φόρος. Συγκρίνοντας διαχρονικά τους καθαρούς φόρους μπορούμε να σχηματίσουμε μια εμπειριστατωμένη και σαφή άποψη για το πως αναδιανέμεται το εισόδημα από την μια γενιά στην άλλη.

1.12. ΔΗΜΟΣΙΕΣ ΔΑΠΑΝΕΣ ΚΑΙ ΙΣΟΖΥΓΙΟ ΤΡΕΧΟΥΣΩΝ ΣΥΝΝΑΛΛΑΓΩΝ.

Οι παράγοντες που επηρεάζουν το ισοζύγιο τρεχουσών συναλλαγών είναι η επένδυση και η αποταμίευση. Η οικονομική πολιτική που ασκείται σε μια χώρα μπορεί να επιφέρει μεταβολές και στις δύο (2) αυτές μεταβλητές. Για παράδειγμα μια αύξηση των δημόσιων δαπανών θα τείνει να μειώσει την εθνική αποταμίευση αφού $S = Y - C - G$. Η μείωση όμως της αποταμίευσης μας οδηγεί στην μεταβολή του CA αφού επηρεάζεται από την σχέση $S - I$. Στο ίδιο ακριβώς συμπέρασμα μπορούμε να καταλήξουμε για μια μεταβολή στους φορολογικούς συντελεστές γεγονός που θα αυξήσει την κατανάλωση και κατά συνέπεια θα μειώσει την αποταμίευση.

Από πλευράς επενδύσεων μεγάλη σημασία έχει το μέγεθος της χώρας την οποία εξετάζουμε στην παγκόσμια οικονομία. Από την μία πλευρά, στην περίπτωση μιας μικρής χώρας έχουμε ως δεδομένο το επιτόκιο, το οποίο διαμορφώνεται από την αλληλοεπίδραση των χωρών. Επομένως μια αύξηση του διεθνούς επιτοκίου θα τείνει να μειώσει τις εσωτερικές επενδύσεις και το ισοζύγιο τρεχουσών συναλλαγών θα γίνει θετικό καθώς οι πλεονάζουσες αποταμιεύσεις θα δανειστούν στο εξωτερικό, ενώ μια μείωση του διεθνούς επιτοκίου θα οδηγήσει σε ελλειμματικό ισοζύγιο τρεχουσών συναλλαγών. Στην περίπτωση που αναφερόμαστε σε μια μεγάλη χώρα τότε οι αποφάσεις για την οικονομική πολιτική έχουν μεγάλο αντίκτυπο στο παγκόσμιο επιτόκιο. Γι' αυτό μπορούμε να συμπεράνουμε πως το επιτόκιο δεν είναι εξωγενής μεταβλητή.

1.13. ΤΑ ΔΙΔΥΜΑ ΕΛΛΕΙΜΑΤΑ.

Έχοντας κάνει την αναφορά μας στα ελλείμματα του κρατικού προϋπολογισμού καθώς επίσης και στα ελλείμματα στο ισοζύγιο τρεχουσών συναλλαγών, μπορούμε να αναλύσουμε τα δίδυμα ελλείμματα. Τα ελλείμματα αυτά, αποτελούν περιπτώσεις στις οποίες μια χώρα αντιμετωπίζει ταυτόχρονα και ελλείμματα δημόσιου τομέα και ελλείμματα ισοζυγίου τρεχουσών συναλλαγών. Η χαμηλή παραγωγικότητα του κράτους, σε συνάρτηση με την αποστροφή στα εγχώρια παραγόμενα προϊόντα και η χαμηλή εθνική αποταμίευση μπορούν να οδηγήσουν σε αυτό το φαινόμενο το οποίο αποτελεί έναν φαύλο κύκλο. Για την αποφυγή των συνεπειών που μπορούν να προκαλέσουν την δημιουργία των διαιωνιζόμενων δίδυμων ελλειμμάτων, θα πρέπει να παρθούν «γενναία» μέτρα.

Κάνοντας χρήση της ταυτότητας επενδύσεων αποταμιεύσεων έχουμε:

$$Sp + Sg = I + CA$$

Από την ταυτότητα αυτή μπορούμε να συμπεράνουμε πως ένα χαμηλό ποσοστό ιδιωτικής αποταμίευσης, μας οδηγεί μοιραία στα δίδυμα ελλείμματα. Αυτό συμβαίνει γιατί οι πόροι που αποταμιεύονται εγχώρια δεν επαρκούν για την κάλυψη του κρατικού χρέους και κατά συνέπεια ο εξωτερικός δανεισμός προκαλεί την αύξηση του δημόσιου ελλείμματος και την δημιουργία αρνητικού ισοζυγίου τρεχουσών συναλλαγών καθώς εισέρχονται χρήματα στην χώρα μας.

Περαιτέρω η διάβρωση της παραγωγικότητας στην χώρα την οποία εξετάζουμε οδηγεί σε αύξηση των εισαγωγών και μείωση των εξαγωγών καθώς η οικονομία μας δεν παράγει τα απαραίτητα αγαθά σε συμφέρουσες τιμές και τα ορθολογικά σκεφτόμενα άτομα στρέφονται σε ξένα προϊόντα. Μια δημοσιονομική επεκτατική πολιτική θα οδηγήσει μοιραία σε περαιτέρω αύξηση των εισαγωγών και χειροτέρευση και των δύο ελλειμμάτων.

Μια από τις βιώσιμες λύσεις σε αυτό το πρόβλημα των δίδυμων ελλειμμάτων αποτελεί η μείωση του δημόσιου ελλείμματος και κατά συνέπεια η αύξηση της

αποταμίευσης, γεγονός που θα οδηγήσει σε θετικό ισοζύγιο τρεχουσών συναλλαγών. Όμως σε περιόδους κρίσης, σαν αυτές που διανύουμε, τέτοιες πολιτικές οδηγούν σε μεγάλες κοινωνικό-οικονομικές διαταραχές, καθώς η μείωση των δαπανών θα συρρικνώσει ακόμη πιο πολύ τα εισοδήματα και την οικονομία.

Άλλη μια λύση σε αυτό το πρόβλημα αποτελούν οι ορθές αναπτυξιακές πολιτικές οι οποίες θα φέρουν ανάπτυξη στην χώρα μας, δίνοντας ώθηση σε εξαγόμενα προϊόντα και υπηρεσίες. Έτσι τα εισοδήματα θα αυξηθούν, το ισοζύγιο τρεχουσών συναλλαγών θα καλυτερεύσει και η ανάπτυξη θα φέρει επιπλέον έσοδα για το κράτος.

Για χώρες οι οποίες δεν συμμετέχουν σε νομισματικές ενώσεις, ώθηση στις εξαγωγές και τόνωση στην ανταγωνιστικότητα των προϊόντων, τα οποία παράγουν, μπορεί να δώσει η μεταβολή στην συναλλαγματική ισοτιμία. Η υποτίμηση του νομίσματος θα κάνει τα εγχώριος παραγόμενα προϊόντα φθηνότερα σε σχέση με τα ξένα και κατά συνέπεια θα προτιμούνται για κατανάλωση από τους ξένους επιχειρηματίες και πολίτες. Αυτό θα έχει ως αποτέλεσμα να βελτιωθεί το ισοζύγιο τρεχουσών συναλλαγών.

Σε μια χώρα που αποτελεί μέρος μια νομισματικής ένωσης και συνεπώς η νομισματική πολιτική ασκείται από ένα όργανο για όλες τις χώρες δεν είναι δυνατή η χρήση της νομισματικής πολιτικής για την αντιμετώπιση τέτοιων προβλημάτων. Η οικονομία μιας τέτοιας χώρας μπορεί να γίνει πιο ανταγωνιστική μειώνοντας το μέσο κόστος παραγωγής, κυρίως μέσω της μείωσης των μισθών. Η μείωση του κόστους παραγωγής θα προκαλέσει την αύξηση των επενδύσεων καθώς αυτές θα γίνουν συμφέρουσες και κερδοφόρες.

1.14. ΔΗΜΟΣΙΕΣ ΔΑΠΑΝΕΣ ΚΑΙ ΕΠΙΤΟΚΙΑ

Το επιτόκιο αντανakλά το κόστος δανεισμού για την χορήγηση δανείων, καθώς επίσης και την απόδοση που απαιτούν οι πολίτες προκειμένου να αποταμιεύσουν τα χρήματα τους στα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα. Τα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα, μέσω της λειτουργίας τους, συμβάλλουν στην

ισορρόπηση του επιτοκίου στις χρηματαγορές. Αυτό επιτυγχάνεται, παίρνοντας τους πλεονάζοντες πόρους από όσους δεν αναμένεται να τους αξιοποιήσουν και χρηματοδοτώντας εκείνους που θέλουν να κάνουν επενδύσεις και έχουν ανάγκη από κεφάλαια. Ουσιαστικά θα μπορούσαμε να παρατηρήσουμε πως στην πραγματικότητα μια από τις λειτουργίες των χρηματοπιστωτικών ιδρυμάτων είναι η διαμεσολάβηση.

Σε μια κλειστή οικονομία, δηλαδή μια οικονομία η οποία δεν συναλλάσσεται με τον υπόλοιπο κόσμο, θα πρέπει το σύνολο των αποταμιεύσεων (S) να είναι ίσο με το σύνολο των επενδύσεων (I). Οι αποταμιεύσεις χωρίζονται σε δύο (2) κατηγορίες, στις ιδιωτικές και τις δημόσιες. Ως ιδιωτικές ορίζεται το ποσό των εισοδημάτων που δεν καταναλώνονται από τους πολίτες. Από την άλλη πλευρά ως δημόσιες θεωρείται το πόσο των εσόδων του κράτους που υπερβαίνει τα έξοδα.

Κάνοντας χρήση της ταυτότητας, έχουμε:

$$S = I$$

$$(Y - T - C) + (T - G) = I$$

(Sp) (Sg)

Όπως μπορούμε να συμπεράνουμε από την παραπάνω ταυτότητα, οι μεταβλητές είναι αλληλοεξαρτώμενες. Αυτό μπορεί να διαπιστωθεί λόγω του ότι κάθε μεταβολή σε κάποια μεταβλητή επηρεάζει και όλες τις υπόλοιπες, προκειμένου να επέλθει ισορροπία εκ νέου τόσο στην ταυτότητα όσο και στο επιτόκιο. Έτσι θα μπορούσαμε να σημειώσουμε πως η δημοσιονομική πολιτική, μέσω της φορολογίας και των δημόσιων δαπανών, επηρεάζει σε μεγάλο βαθμό την διαμόρφωση των επιτοκίων.

Για να γίνει πιο κατανοητό, ας υποθέσουμε ότι πραγματοποιείται μια αύξηση στις δημόσιες δαπάνες. Αυτό έχει ως αποτέλεσμα να αυξηθεί η ζήτηση των προϊόντων από το κράτος. Όμως αν το διαθέσιμο εισόδημα και οι φόροι παραμένουν σταθεροί, θα επηρεαστούν άμεσα οι επενδύσεις μέσω της αύξησης του επιτοκίου, προκειμένου να διατηρηθεί η ισορροπία. Επομένως η επεκτατική

δημοσιονομική πολιτική παραγκωνίζει τις ιδιωτικές επενδύσεις (crowd out). Επιπρόσθετα η αύξηση των δημόσιων δαπανών μειώνει το ποσό της δημόσιας αποταμίευσης και κατά συνέπεια και την εθνική αποταμίευση. Μέσω αυτής της μείωσης τα κεφάλαια που είναι διαθέσιμα για επενδύσεις μειώνονται και οι επιχειρήσεις χρειάζεται να πληρώσουν μεγαλύτερο επιτόκιο για να ικανοποιήσουν τα επενδυτικά τους σχέδια. Στο ίδιο συμπέρασμα μπορούμε να καταλήξουμε και αν υποθέσουμε πως το κράτος αποφασίζει να μειώσει τους φορολογικούς συντελεστές, αφού το αποτέλεσμα θα είναι να μειωθούν τα έσοδά του.

Τα επιτόκια όμως επηρεάζονται και από άλλους παράγοντες όπως είναι η πιστοληπτική διαβάθμιση την οποία έχει ο εκάστοτε φορέας που θέλει να δανειστεί. Οι οίκοι αξιολόγησης (Moody's, Standard & Poor's και Fitch) που είναι ανεξάρτητοι οργανισμοί, έχουν ως αντικείμενο λειτουργίας τους την παροχή πληροφοριών στους επενδυτές, που σχετίζονται με τους δανειζόμενους. Οι οίκοι αυτοί θεωρούνται απαραίτητοι, αφού οι επενδυτές δεν διαθέτουν την τεχνογνωσία, προκειμένου να μπορέσουν να αντλήσουν τέτοιου είδους πληροφορίες.

[πίνακας 2 και πίνακας 3]

Στο σημείο αυτό θα πρέπει να σημειωθεί πως είναι λογικό, ένα κράτος το οποίο έχει μεγάλο κρατικό χρέος να μην έχει καλή πιστοληπτική αξιολόγηση από τους οίκους αξιολόγησης. Το μόνο που δύναται να κάνει είναι να προσφέρει μια μεγάλη απόδοση στους επενδυτές, έτσι ώστε να καταφέρνει να αντλεί κεφάλαια από τις χρηματαγορές. Από την πλευρά τους οι επενδυτές θα ζητούν ένα επιπλέον ποσό επιτοκίου, το οποίο θα αντιστοιχεί στα ασφάλιστρα κινδύνου και ρευστότητας.

Το ασφάλιστρο ρευστότητας αντισταθμίζει το ρίσκο των επενδυτών σε περίπτωση που χρειαστεί να πουλήσουν τα χρεόγραφα τα οποία έχουν στην κατοχή τους, όταν η αγορά είναι «ρηχή» και δεν υπάρχουν δυνητικοί αγοραστές. Αυτό θα έχει ως αποτέλεσμα να πουλήσουν το χαρτοφυλάκιο τους σε πολύ χαμηλές τιμές. Χαρακτηριστικό παράδειγμα είναι οι τιμές των ομολόγων του

ελληνικού κράτους, όπου αν και η απόδοση είναι ιδιαίτερα αυξημένη κανείς δεν είναι διατιθέμενος να τα αγοράσει, με αποτέλεσμα οι πωλητές από την δευτερογενή αγορά να πωλούν σε χαμηλότερες τιμές.

Το ασφάλιστρο κινδύνου, αποτελεί την επιπλέον απόδοση που απαιτούν οι επενδυτές για το ρίσκο που λαμβάνουν, σε περίπτωση της αθέτησης πληρωμής από τον εκδότη την ημερομηνία λήξης της επένδυσης (default risk).

Επιπλέον επιτόκιο μπορεί να ζητηθεί και από μια χώρα η οποία έχει υψηλό πληθωρισμό. Ο πληθωρισμός έχει την ιδιότητα να διαβρώνει την αγοραστική αξία του χρήματος και έτσι ένας επενδυτής ο οποίος έχει την προσδοκία πως ο πληθωρισμός θα είναι υψηλός δύναται να ζητήσει ένα μεγαλύτερο ποσό ονομαστικού επιτοκίου έτσι ώστε το πραγματικό του επιτόκιο να παραμείνει σταθερό.

Αναλυτικότερα τα επιτόκια με τα οποία δανείζεται μια χώρα υπολογίζονται βάση ενός Benchmark επιτοκίου μιας αξιόπιστης, για τις αγορές, χώρας όπως για παράδειγμα η Γερμανία και η Αμερική. Η διαφορά της απόδοσης του επιτοκίου της χώρας αναφοράς, με το επιτόκιο της χώρας της οποίας αναλύουμε, καλείται spread.

Τα συστατικά που αποτελούν το επιτόκιο δανεισμού μιας χώρας είναι τα εξής:

- Πραγματικό περιθώριο της χώρας χορήγησης
- Περιθώριο πρόσθετου πιστωτικού κινδύνου της δανειζόμενης χώρας
- Κόστος μέτρων καταπίεσης και δεσμεύσεων
- Πρόσθετο περιθώριο ρευστότητας
- Πρόσθετο περιθώριο πιστωτικού κινδύνου του δανειζόμενου επενδυτή
- Πιστωτικός κίνδυνος τραπεζών που διαμορφώνουν το euribor
- Περιθώριο ρευστότητας
- Περιθώριο επιτοκιακού κινδύνου
- ΕΟΝΙΑ

1.15. ΕΛΛΕΙΜΑΤΑ ΚΑΙ ΠΛΗΘΩΡΙΜΟΣ

Ο πληθωρισμός περιγράφει την κατάσταση κατά την οποία έχουμε αύξηση του γενικού επιπέδου τιμών. Ο πληθωρισμός έχει την τάση να μειώνει την αγοραστική δύναμη και κατά συνέπεια να επιτρέπει την μεταφορά πόρων από τους δανειστές στους δανειζόμενους. Επίσης η ύπαρξη του πληθωρισμού κάνει τα προϊόντα μας σταδιακά ακριβότερα και μειώνει την παραγωγικότητα της χώρας μας.

Οι τρόποι με τους οποίους καλύπτονται τα ελλείμματα είναι είτε μέσω της φορολογίας είτε μέσω του δανεισμού. Για χώρες που δεν ανήκουν όμως σε νομισματικές ενώσεις, είναι εφικτές και οι μέθοδοι χρήσης νομισματικής πολιτικής. Για παράδειγμα, ένα είδος νομισματικής πολιτικής είναι η αύξηση της ποσότητας του χρήματος που «κυκλοφορεί» μέσω της εκτύπωσης νέου χρήματος και η χρηματοδότηση των ελλειμμάτων της κυβέρνησης. Η εκτύπωση όμως νέου χρήματος έχει ως συνέπεια τις πληθωριστικές πιέσεις και την αύξηση των τιμών των προϊόντων.

Από την μεριά της κυβέρνησης η οποία είναι οφειλέτης, μια αύξηση στο επίπεδο τιμών, (κατά συνέπεια η μείωση της πραγματικής αξίας του χρήματος) αποτελεί μια πηγή εσόδων για το κράτος. Στην περίπτωση που ένας δανειζόμενος, δανείζεται σε τρέχουσες τιμές χρησιμοποιεί τους πόρους αυτούς προκειμένου να ικανοποιήσει τις ανάγκες του. Όμως με την ύπαρξη του πληθωρισμού και την αύξηση των τιμών η αγοραστική αξία του χρήματος διαβρώνεται και αυτό έχει ως συνέπεια, κατά την πληρωμή των δόσεων ή την αποπληρωμή του χρέους ο οφειλέτης να επιστρέψει χρήματα μικρότερης πραγματικής αξίας από αυτά που δανείστηκε.

Για να γίνει πιο κατανοητό παραθέτουμε ως παράδειγμα το εξής: το κράτος δανείζεται από τους πολίτες της χώρας του ένα ποσό της τάξης των 1.000€ μέσω ομολόγων, τα οποία είναι zero coupon και λήγουν σε έναν χρόνο. Η πραγματική αξία των 1.000€ είναι το πόσο των καλαθιών που μπορεί να αγοράσει το κράτος. Έστω πως η αξία του αντιπροσωπευτικού καλαθιού είναι 10€ άρα το κράτος μπορεί να αγοράσει 100 καλάθια. Επιπλέον υποθέτουμε πως ο πληθωρισμός

ανέβασε την τιμή του αντιπροσωπευτικού καλαθιού στα 20€. Με το πέρας του χρόνου το κράτος θα πρέπει να επιστρέψει τα 1000€ που δανείστηκε τα οποία όμως έχουν αγοραστική δύναμη 50 καλαθιών. Αυτό έχει ως αποτέλεσμα το κράτος να βγει κερδισμένο μέσω του πληθωρισμού κατά 50 καλάθια.

Η ύπαρξη του πληθωρισμού δεν αποτελεί καλό οιωνό για τις οικονομίες, ιδιαίτερα όταν είναι σε υψηλά επίπεδα. Οι επενδυτές και οι δανειστές, γνωρίζοντας την ύπαρξη των πληθωριστικών τάσεων θα ζητήσουν ένα ασφάλιστρο για τον πληθωρισμό, κάτι το οποίο θα ανεβάσει την ζητούμενη απόδοση των ομολόγων μας.

Επίσης μια δημοσιονομική επεκτατική πολιτική οδηγεί σε αύξηση της ζήτησης και επειδή οι παραγωγοί δεν μπορούν να μεταβάλουν άμεσα την παραγόμενη ποσότητα έχουμε ως αποτέλεσμα την άνοδο των τιμών λόγω της αυξημένης ζήτησης. Η ζήτηση αυτή όμως είναι παροδική καθώς η άνοδος των τιμών θα δώσει το έναυσμα για επενδύσεις στην χώρα μας καθώς το περιθώριο κέρδους θα αυξηθεί.

1.16. ΕΠΙΠΤΩΣΕΙΣ ΠΛΗΘΩΡΙΣΜΟΥ

Όπως αναφέρθηκε και νωρίτερα, ο πληθωρισμός προκαλεί την αυθαίρετη αναδιανομή του πλούτου. Οι οφειλέτες ευνοούνται και οι δανειστές λαμβάνουν χρήματα μικρότερης αξίας από αυτά τα οποία είχαν δανείσει. Για το κράτος η ύπαρξη του πληθωρισμού αποτελεί μια μορφή φόρου μιας και είναι ο μεγαλύτερος οφειλέτης σε μια οικονομία.

Επιπλέον ο πληθωρισμός επηρεάζει τις τιμές και κατά συνέπεια θα προκαλέσει μεταβολές στις προτιμήσεις των καταναλωτών, οι οποίοι θα δουν ορισμένα προϊόντα να γίνονται πιο ακριβά και θα στραφούν σε άλλα φθηνότερα. Το ίδιο ισχύει και για τους παραγωγούς οι οποίοι επηρεάζονται από τις αυξημένες τιμές και δίνουν ώθηση στην παραγωγή κάνοντας λανθασμένες επενδύσεις, καθώς δεν πρόκειται για σταθερή αύξηση της ζήτησης, αλλά για παροδική.

Ο πληθωρισμός δεν είναι εύκολο να προβλεφθεί καθώς επηρεάζεται από πολλές παραμέτρους. Η ύπαρξη του όμως αυξάνει την αβεβαιότητα όσον αφορά τις

μελλοντικές τιμές. Με την ύπαρξη του, τα ονομαστικά επιτόκια έχουν την τάση να ανεβαίνουν έτσι ώστε τα πραγματικά να παραμένουν σταθερά. Επίσης λόγω της μεταβολής στην συναλλαγματική ισοτιμία, οι επενδυτές ζητούν μια επιπλέον απόδοση για το ρίσκο το οποίο αναλαμβάνουν σε χώρες οι οποίες έχουν υψηλό πληθωρισμό και κατά συνέπεια μεγαλύτερη πιθανότητα υποτίμησης του νομίσματος τους. Αυτές οι συνέπειες του πληθωρισμού, αν γίνουν πραγματικότητα, θα οδηγήσουν σε σημαντικές ζημιές στο χαρτοφυλάκιο των επενδυτών.

Επιπρόσθετα η άνοδος των επιτοκίων αποθαρρύνει τις επενδύσεις από τους ιδιωτικούς φορείς και οδηγεί τις τράπεζες και το χρηματοπιστωτικό σύστημα γενικότερα, να μην κατευθύνουν τους διαθέσιμους πόρους τους σε παραγωγικές δραστηριότητες.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2- ΔΙΑΦΘΟΡΑ

2.1 ΔΙΑΦΘΟΡΑ

Ως διαφθορά θα μπορούσαμε να πούμε πως είναι, όταν κάποιος κυβερνητικός εκπρόσωπος χρησιμοποιούν την εξουσία που διαθέτουν, με απώτερο σκοπό να έχουν κάποιο προσωπικό όφελος. Πιο συγκεκριμένα το προσωπικό όφελος συνήθως είναι να ευνοηθούν οικονομικά εις βάρος των πολιτών και του κράτους. Όμως υπάρχει η πιθανότητα το όφελος αυτό, εκτός από το προσωπικό επίπεδο, ταυτόχρονα να διαχέεται σε συγκεκριμένες ομάδες της κοινωνίας. Εξετάζοντας ποιοί είναι οι έχοντες εξουσία σε μια κοινωνία, μπορούμε να διαπιστώσουμε πως κατά κύριο λόγο έχουν οι εξής: τα υψηλόβαθμα στελέχη της κυβέρνησης, οι δημόσιοι υπάλληλοι σε ανώτερες θέσεις, οι δημόσιοι υπάλληλοι οι οποίοι δρουν προς εξυπηρέτηση των ιδιωτών όσων αφορά διαδικασίες του δημόσιου τομέα καθώς επίσης και οι εργαζόμενοι «στα όρια» του δημόσιου με τον ιδιωτικό τομέα. Η διαφθορά δεν έχει μία μορφή, μπορεί να πάρει πολλές μορφές και να εντοπιστεί σε πολλές «διαδικασίες». Κάποια παραδείγματα διαφθοράς είναι η δωροδοκία, η υπεξαίρεση, ο χρηματισμός και ο εκβιασμός.

Η διαφθορά των δημοσίων υπαλλήλων είναι ένα κοινό φαινόμενο που υφίσταται σε όλες τις χώρες. Όμως διαφέρει σε μεγάλο βαθμό όσων αφορά το είδος και το μέγεθός της, καθώς εξαρτάται από πολλούς παράγοντες όπως είναι τα ήθη, τα έθιμα, οι νόμοι, οι κανόνες κάθε χώρας κ.α. . Η διαφθορά αποτελεί ένα σημαντικό παράγοντα ο οποίος εμποδίζει την ανάπτυξη. Αυτό συμβαίνει γιατί αρκετοί, οικονομικοί κυρίως, πόροι διατίθενται σε μη παραγωγικές δραστηριότητες και σπαταλάτε αρκετός χρόνος στο να ξεπεραστούν τα εμπόδια που φέρνουν οι κανόνες και η γραφειοκρατία στον δημόσιο τομέα. Έτσι αντί οι πόροι αυτοί να οδηγηθούν σε παραγωγικές και επικερδείς δραστηριότητες σε ατομικό και κοινωνικό επίπεδο, οδηγούνται στην αντίθετη κατεύθυνση. Το επίπεδο της διαφθοράς μιας χώρας, αποτελεί έναν από τους κύριους λόγους που συντέλεσαν στο να διακοπεί η ανάπτυξη σε ανεπτυγμένες ή/ και αναπτυσσόμενες χώρες.

Επιπλέον είναι σημαντικό να σημειωθεί πως η ύπαρξη της διαφθοράς, προκαλεί αύξηση των τιμών, καθώς το κόστος και οι ανεκμετάλλετοι πόροι επιβαρύνουν τον τελικό καταναλωτή. Διαφθορά επίσης εντοπίζεται στον χώρο της υγείας, στον οποίο γιατροί ζητούν επιπλέον χρήματα, το κοινώς λεγόμενο «φακελάκι», έτσι ώστε να εκτελέσουν σωστά και γρήγορα την δουλειά τους και οι ασθενείς να τύχουν καλύτερης αντιμετώπισης. Επιπροσθέτως, τα πολιτικά πρόσωπα παρακάμπτουν τους κανόνες και τους νόμους, έτσι ώστε να ευνοήσουν ομάδες ανθρώπων ή μεμονωμένους κατοίκους της χώρας, προκειμένου να ισχυροποιήσουν την θέση τους και οι ίδιοι να έχουν ένα μεγάλο στρατό από ψηφοφόρους να τους στηρίξουν στις επόμενες εκλογές και να διατηρήσουν την εξουσία που ήδη έχουν. Κατά κύριο λόγο και με πιο έντονους ρυθμούς, τα πολιτικά πρόσωπα ευνοούν ως επί το πλείστον κατά τις προεκλογικές περιόδους αλλά και κατά την θητεία τους, σε μικρότερο όμως βαθμό. Συνεχίζοντας με τις επιπτώσεις και τα προβλήματα που προκαλεί η διαφθορά μπορούμε να προσθέσουμε την σπατάλη του δημόσιου χρήματος, για δραστηριότητες οι οποίες ευνοούν την θέση και το κύρος όσων κατέχουν κάποια μορφή εξουσίας. Ένα ακόμη παράδειγμα διαφθοράς αποτελεί η χορήγηση άδειας, χωρίς να υπάρχουν οι κατάλληλες προϋποθέσεις σε εταιρείες, επιτρέποντας τους, να λειτουργούν μολύνοντας το περιβάλλον βγάζοντας κέρδη σε βάρος των υπολοίπων, συμβάλλοντας στην καταστροφή του περιβάλλοντος και στη δημιουργία αρνητικών οικονομικών κλίμακας.

Στο σημείο αυτό, θεωρείτε σκόπιμο να αναλυθούν μερικοί τύποι διαφθοράς, οι οποίοι είναι οι ακόλουθοι:

2.1.1 Δωροδοκία

Μια μορφή δωροδοκίας είναι η μεταβίβαση χρηματικών πόρων με σκοπό την εξυπηρέτηση συγκεκριμένων συμφερόντων. Οι δωροδοκίες μπορούν να απαιτηθούν από έναν ανώτερο υπάλληλο ώστε να κάνει κάτι που πληρώνεται ήδη για να το κάνει. Πολλοί κάτοικοι ανά τον κόσμο έχουν δωροδοκήσει δημόσιους υπάλληλους ώστε να μην εφαρμοστούν οι κανόνες και οι νόμοι, για να

έχουν οικονομικά οφέλη. Σε μερικές χώρες, ο πολιτισμός της δωροδοκίας επεκτείνεται σε όλες τις πτυχές της δημόσιας ζωής, καθιστώντας εξαιρετικά δύσκολη την λειτουργία των επιχειρήσεων χωρίς την δωροδότηση (που παρουσιάζεται ως φιλοδώρημα για να μην θεωρηθεί αρνητική ενέργεια).

2.1.2 Χρηματισμός

Χρηματισμό αποτελεί η διαδικασία της εκμετάλλευσης ενός αξιώματος, με στόχο την αποκόμιση κερδών. Κάνοντας χρήση της αργκό, σημειώνεται πως ο χρηματισμός είναι το κοινώς λεγόμενο «φακελάκι». Ένα είδος χρηματισμού είναι η μεταβίβαση κάποιου υλικού αγαθού μεγάλης αξίας, ως δώρο. Στην κατηγορία του χρηματισμού επίσης εντάσσεται και η περίπτωση κατά την οποία κάποιος εκμεταλλεύεται λόγω της θέσης και της εξουσίας που κατέχει, την γνώση κάποιων θεμάτων, πριν αυτά γίνουν γνωστά δημοσίως προκειμένου να έχει κέρδος. Για να γίνει πιο κατανοητό παρατίθεται το εξής παράδειγμα: Ένας πολιτικός χρησιμοποιεί την γνώση χωροταξίας που διαθέτει, αγοράζει έδαφος σε μια περιοχή που αναμένεται να αναπτυχθεί και να αποκτήσει μεγάλη αξία, πριν αυτό γίνει γνωστό δημοσίως, και το πουλάει με σημαντικό κέρδος. Τέλος σε αυτή την κατηγορία εμπίπτει και η χρήση μεγάλων χρηματικών ποσών ως δωροδοκία.

2.1.3 Εκβιασμός

Εκβιασμός είναι η απαίτηση από κάποιον ανώτερο υπάλληλο, δωροδοκίας ή χρηματισμού προκειμένου να μην κάνει χρήση της εξουσίας για να προκληθεί οικονομική ζημιά, και όχι μόνο, στον συναλλασσόμενο με τον δημόσιο τομέα άνθρωπο.

2.1.4 Νεποτισμός

Ως νεποτισμός εννοείται η εύνοια που παρουσιάζεται σε συγκεκριμένες ομάδες ανθρώπων (γνωστούς, φίλους, συγγενείς), εις βάρος των υπολοίπων και της κοινωνίας.

Είναι σημαντικό να τονίσουμε το γεγονός ότι η διαφθορά δεν είναι «προνόμιο» και δεν υφίσταται μόνο στις φτωχές ή στις υπό ανάπτυξη χώρες. Μεγάλος αριθμός κρουσμάτων διαφθοράς δημοσίων υπαλλήλων σημειώθηκε μεταξύ του 1990 και του 2011 σε όλες της χώρες του κόσμου. Τα κρούσματα αυτά αφορούσαν δωροδοκίες, απάτες, άσχημες συμπεριφορές και μη απονομή δικαιοσύνης.

2.2 Πλεονεκτήματα και κόστος

Οι εργαζόμενοι στον δημόσιο τομέα προσπαθούν μέσω της εξουσίας, που τους έχει εκχωρηθεί να κερδίσουν για δικό τους όφελος, όχι μόνο επιπλέον εισοδήματα αλλά και αναγνώριση, δημοσιότητα καθώς και να βελτιώσουν το κοινωνικό τους status. Μέσω της βοήθειας που παρέχουν σε ανθρώπους ή σε μερίδα πολιτών γίνονται πιο διάσημοι και αρεστοί καταφέροντας να προκαλέσουν την χειραφέτηση των ομάδων αυτών. Όσο πιο διεφθαρμένη είναι μια κυβέρνηση, και η κοινωνία κατά συνέπεια, τόσο μεγαλύτερη επίδραση έχει στους πολίτες. Μέσω της διαφθοράς αυξάνονται τα επίπεδα εξυπηρέτησης των πολιτών, μειώνεται η κωλυσιεργία, συνεπώς αυξάνεται η δύναμη της κυβέρνησης. Αυτό συμβαίνει γιατί όλο και περισσότεροι πολίτες, νοιώθουν ευγνωμοσύνη για το εκάστοτε πολιτικό κόμμα ή υπάλληλο του κράτους, που τους εξυπηρέτησε.

Στην περίπτωση που «συλληφθεί» ένας δημόσιος υπάλληλος να δωροδοκείται, ή να υπεξαίρει χρήματα και να εκβιάζει, θα πρέπει να εκδικαστεί η υπόθεσή του και να αποπεμφθεί από το αξίωμα εξουσίας που κατέχει. Όμως δεν θα υπάρξουν συνέπειες μόνο για εκείνον αλλά και για τα σχετιζόμενα με αυτόν πρόσωπα, πολιτικά, προσωπικά και επαγγελματικά. Επιπλέον το γεγονός αυτό θα

προκαλέσει αναστάτωση και θα έχει συνέπειες στο κοινωνικό σύνολο, καθώς ο υπάλληλος και τα συσχετιζόμενα με αυτόν μέλη, θα γίνουν παράδειγμα προς αποφυγή και δακτυλοδεικτούμενα για τις ενέργειες τους, ασχέτως με τον αριθμό των πολιτών που έχουν «εξυπηρετήσει».

Το ερώτημα που γεννάτε είναι από ποιους παράγοντες εξαρτάται η ύπαρξη της διαφθοράς. Στο ερώτημα αυτό θα απαντήσουμε αναλύοντας τους κάτωθι παράγοντες:

2.2.1 Θεσμοί

Το πολιτικό σύστημα επηρεάζει άμεσα τις λειτουργίες των δικαστηρίων και την δικαιοσύνη (La Porta et al., 1999). Πολλές φορές το δικαστικό σύστημα λειτουργεί παράλληλα με το πολιτικό, καθώς η δικαιοσύνη αρκετές φορές βοηθά και υπερασπίζεται τα πρόσωπα τα οποία έχουν εξουσία. Σε πολλές περιπτώσεις τα κάθε είδους εγκλήματα ή οι μη νόμιμες πράξεις που έχουν διαπράξει τα πολιτικά πρόσωπα και οι ανώτεροι δημόσιοι υπάλληλοι, καλύπτονται. Για αυτό τον λόγο, τα γεγονότα αυτά δεν αποκαλύπτονται δημοσίως λόγω της συγκάλυψης ή της αθώωσης όσων τα έχουν διαπράξει.

Αν όμως σε ένα σύστημα λειτουργούσαν ανεξάρτητα και αμερόληπτα οι θεσμοί και εφαρμόζονταν οι νόμοι, χωρίς να επηρεάζονται, όσοι είχαν εξουσία και οι δημόσιοι υπάλληλοι δεν θα έβρισκαν εύκολα τρόπους να διαπράξουν πράξεις για προσωπικό τους όφελος. Αυτό θα συνέβαινε γιατί θα υπήρχε έλεγχος και θα επιβάλλονταν τιμωρίες σε όσους προσπαθούσαν να παρανομήσουν. Είναι λογικό πως το τίμημα για αυτούς μπορεί να ήταν πολύ μεγάλο σε περίπτωση που αποδεικνυόταν πως έκαναν κάτι παράνομο. Όμως θα ήταν σημαντικό πως οι αυστηρές ποινές και η σωστή λειτουργία του δικαστικού σώματος θα απέτρεπαν τέτοιες συμπεριφορές και έτσι όλο και λιγότερα άτομα θα είχαν την τάση και την διάθεση να ρισκάρουν να ασχοληθούν με τέτοιου είδους δραστηριότητες.

Όμως όπως αναφέρθηκε και πιο πάνω, η λειτουργία της δικαιοσύνης πολλές φορές δεν λειτουργεί ανεξάρτητα αλλά παράλληλα με τις πολιτικές δυνάμεις οι

οποίες έχουν την εξουσία. Για τον λόγο αυτό κάθε φορά που αλλάζει η κυβέρνηση, ταυτόχρονα αλλάζουν και οι ανώτεροι υπάλληλοι του δικαστικού σώματος, προκειμένου να λειτουργήσουν προς το συμφέρον του κυβερνώντος κόμματος.

Σε συνάρτηση όλων των παραπάνω, είναι λογικό πως ο βαθμός προστασίας της ιδιωτικής περιουσίας και της βουλής και η δυνατότητα που έχουν οι πολίτες να προσφύγουν στα δικαστήρια όταν θίγονται τα δικαιώματά τους, εξαρτάται από το νομοθετικό και δικαστικό σύστημα κάθε χώρας. Η υιοθέτηση ενός εθιμικού δικαίου, όπως έχουν κάνει οι βρετανικές χώρες, αντί ενός αστικού δικαίου έχει αρκετά προτερήματα αλλά και μειονεκτήματα. Το εθιμικό δίκαιο λειτουργεί υπέρ της κυβέρνησης και βοηθάει όσους έχουν ιδιωτική περιουσία να την προστατεύσουν. Αυτό συμβαίνει και προκύπτει γιατί οι νόμοι αυτού του συστήματος είναι γραμμένοι από δικαστικούς. Τέτοια συστήματα τηρούν τις διαδικασίες και δεν ευνοούν την διαφθορά καθώς το δικαστικό σώμα έχει την τόλμη και το προτέρημα να κινηθεί αμερόληπτα και αδιάβλητα εναντίον της κυβέρνησης, τηρώντας τις διαδικασίες και τους νόμους.

Από την άλλη μεριά, τα νομικά και δικαστικά συστήματα αστικού δικαίου δίνουν περισσότερη σημαία στην οικονομική κυριαρχία και στην οικονομική ανάπτυξη. Οι νόμοι σε τέτοια συστήματα γράφονται από νομικούς επιστήμονες και κυρίως χρησιμοποιούνται στις χώρες της κεντρικής Ευρώπης.

2.2.2 Πολιτικό σύστημα

Όπως ήδη αναφέραμε νωρίτερα και φυσικά μπορούμε να συμπεράνουμε εύκολα, το πολιτικό σύστημα και ο τρόπος διακυβέρνησης του κράτους παίζει μεγάλο ρόλο στην ύπαρξη και στο μέγεθος της διαφθοράς που υφίσταται σε μια χώρα. Ένα σύστημα με πολλούς και πολύπλοκους νόμους είναι πιο δυσπρόσιτο για τους πολίτες και δίνει την ευκαιρία στους δημόσιους υπαλλήλους, να προσπαθήσουν να βρουν λύσεις για τους πολίτες. Έτσι δημιουργείτε μια άτυπη συνεργασία μεταξύ υπαλλήλων και πολιτών, με σκοπό να προσπεραστούν τα προβλήματα και οι κωλυσιεργίες που προκαλεί το σύστημα. Για να

πραγματοποιηθεί όμως αυτό, καλούνται οι πολίτες να καταβάλουν την κατάλληλη παράνομη αμοιβή. Όσο πιο μεγάλο είναι το μέγεθος της οικονομίας, τόσο περισσότεροι πολίτες θα ψάχνουν τρόπο να παρακάμψουν τους δύσκολους νόμους, άρα και η διαφθορά θα είναι μεγαλύτερη σε τέτοια συστήματα (Treisman, D., 2000). Επίσης ένα διεφθαρμένο σύστημα τείνει να βοηθήσει την ανάπτυξη και την αύξηση εκείνων που ασχολούνται με τέτοιες δραστηριότητες παρά να τους καταπολεμήσει.

Επιπλέον, τα δημοκρατικά πολιτεύματα, ιδίως όταν είναι διαχρονικά, βοηθούν στην μείωση της διαφθοράς. Μέσω της ελευθερίας λόγου, παράνομες συμπεριφορές και πράξεις μπορούν να γίνουν γνωστές αφού τα πιο ανοιχτά πολιτικά συστήματα οδηγούν σε μεγαλύτερη και υγιή ανταγωνιστικότητα. Επίσης τα δημοκρατικά πολιτεύματα βοηθούν την εκπαίδευση και την ανάπτυξη. Εκτός όμως από την ελευθερία του λόγου, στη μείωση της διαφθοράς βοηθούν και η ελευθερία και η μη υποκίνηση των σωματίων. Δηλαδή οι άνθρωποι είναι ελεύθεροι να συνέρχονται σε ομάδες και να λειτουργούν μαζικά. Έτσι αυτές οι οργανώσεις λειτουργούν ευεργετικά για το καλό του κοινωνικού συνόλου, στοχεύοντας στην καταπολέμηση των γεγονότων παράνομης συμπεριφοράς από δημόσιους υπάλληλους.

Τελειώνοντας με το θέμα του πολιτικού συστήματος θα πρέπει να αναφερθούμε στην θεωρία (public choice theory) που εξετάζει πως το κράτος επηρεάζει την είσοδο νέων επιχειρήσεων στην αγορά μέσω την επιβολής επιπλέον προϋποθέσεων ή/ και κριτηρίων για την χορήγηση άδειας λειτουργίας (Shleifer, A et al. 2002). Η θεωρία της δημοσίας επιλογής χωρίζεται σε δύο (2) κατηγορίες. Η πρώτη ονομάζεται «regulatory capture» και εξετάζει την δημιουργία επιπλέον εμποδίων από τις ήδη υφιστάμενες επιχειρήσεις έτσι ώστε να διατηρήσουν την κυριαρχία τους στον χώρο στον οποίο δραστηριοποιούνται και να έχουν το μέγιστο επίπεδο κερδών. Στην πραγματικότητα οι επιχειρήσεις που είναι επικεφαλές των κλάδων τους χρηματίζουν τους πολιτικούς καταφέροντας να κερδίσουν την εύνοια τους και κατά συνέπεια επηρεάζουν υπέρ τους τις πολιτικές αποφάσεις και ρυθμίσεις.

Η δεύτερη κατηγορία της δημοσίας επιλογής ονομάζεται «η θεωρία των διοδίων». Αυτή περιγράφει το γεγονός της δημιουργίας πολύπλοκων νομοσχεδίων έτσι ώστε να είναι αδύνατη η χορήγηση άδειας λειτουργίας στις επιχειρήσεις με σκοπό την αποκομιδή χρημάτων από τους δημοσίους υπάλληλους παραβλέποντας τις πολύπλοκες διαδικασίες. Η θεωρία για τα διόδια μπορεί να περιγράψει απλά με ένα παράδειγμα. Το κράτος έχει την δυνατότητα να τοποθετήσει διόδια κατά μήκος μιας οδού, αυτό συνήθως γίνεται γιατί δεν είναι χρηστή η διαχείριση των πόρων του κράτους. Συνεχίζοντας, κάθε νομός θα έχει την δυνατότητα να τοποθετεί τα δικά του διόδια για να έχει κέρδη. Παράλληλα για να είναι σίγουροι οι ανώτεροι υπάλληλοι θα μπλοκάρουν τις άλλες παράλληλες οδούς ώστε όλοι να είναι υποχρεωμένοι να περνάνε από εκεί μην έχοντας άλλη επιλογή. Συνοψίζοντας η μια θεωρία λειτουργεί υπέρ των επιχειρηματιών ενώ η άλλη υπέρ των εχόντων εξουσία.

2.2.3 Διάρθρωση δημοσίου τομέα

Σημαντικό ρόλο στον βαθμό της διαφθοράς που έχει μια χώρα παίζει και ο τρόπος με τον οποίο έχει γίνει η διάρθρωση του δημόσιου τομέα και ιδιαίτερα ο αριθμός και ο βαθμός των εξουσιών που έχουν δοθεί στον εκάστοτε δημόσιο υπάλληλο (Shleifer, A. et al., 1993). Φυσικά είναι πολύ σημαντικό να γνωρίζουμε και τον αριθμό των δημόσιων υπαλλήλων που ασκούν παράλληλα τις ίδιες δραστηριότητες.

Προκειμένου να γίνει πιο κατανοητό, ακολουθεί ένα παράδειγμα για την διενέργεια μιας διαδικασίας, που εμπίπτει στην αρμοδιότητα δημοσίων υπαλλήλων. Αναλυτικότερα, ένα δημόσιο αγαθό, για παράδειγμα η έκδοση ενός διαβατηρίου, μπορεί να γίνεται είτε από έναν μοναδικό υπάλληλο, είτε σε άλλη περίπτωση μπορεί να υπάρχουν διαφορετικές υπηρεσίες ανά την χώρα που να μπορούν να εξυπηρετήσουν τους πολίτες για το ίδιο δημόσιο αγαθό.

Στην περίπτωση του μονοπωλίου, δηλαδή όταν υλοποιείται μια διαδικασία από έναν μόνο δημόσιο υπάλληλο, του δίνεται η δυνατότητα να ενεργήσει αυτόνομα και καταχρηστικά. Αυτό συμβαίνει γιατί γνωρίζοντας πως έχει την εξουσία και επιπλέον όλοι είναι υποχρεωμένοι να στραφούν σε εκείνον για να μπορέσουν να

αποκτήσουν αυτό το δημόσιο αγαθό, έχει την δυνατότητα, να περιορίσει την ποσότητα των διαβατηρίων με σκοπό να αναγκάσει τους πολίτες να τον δωροδοκήσουν έτσι ώστε να πραγματοποιήσει πιο γρήγορα αυτή την συναλλαγή. Σε αυτή την περίπτωση ο υπάλληλος μεγιστοποιεί τα έσοδα του, θέτοντας το οριακό του έσοδο ίσο με το οριακό του κόστος, όμως στην συγκεκριμένη περίπτωση ο υπάλληλος δεν έχει κάποιο κόστος αφού τα έξοδα για το διαβατήριο καλύπτονται από τον δημόσιο τομέα. Βέβαια για να μπορέσει να βρεθεί το άριστο σημείο παραγωγής, θα πρέπει να θεωρήσει, νοητά, το κόστος του δημόσιου τομέα σαν δικό του.

Από την άλλη μεριά, η έκδοση διαβατηρίων από πολλούς υπάλληλους οδηγεί στην μείωση ή και εξάλειψη της δωροδοκίας, καθώς οι πολίτες έχουν την ευχέρεια να απευθυνθούν σε οποιοδήποτε υπάλληλο και σε όποια περιοχή επιθυμούν. Άρα όταν αντιληφτούν πως κάποιος δημόσιος υπάλληλος καθυστερεί την διαδικασία για να επιτύχει και να αναγκάσει τους πολίτες να τον ανταμείψουν προκειμένου να επισπεύσει την δουλειά του και να παρέχει τις υπηρεσίες του, μπορούν να απευθυνθούν αλλού. Με τον τρόπο αυτό η αγορά μπορεί και λειτουργεί ανταγωνιστικά.

Επίσης στην περίπτωση που έχουμε συμπληρωματικά δημόσια αγαθά, όπως για παράδειγμα σε μια άδεια ανέγερσης κατοικίας χρειάζονται οι απαραίτητες άδειες από τη πολεοδομία, την πυροσβεστική, την αστυνομία, την ΔΕΗ κ.τ.λ., θα πρέπει να διαχωρίσουμε τις εξής δυο πιθανές περιπτώσεις:

Στην πρώτη περίπτωση, οι υπηρεσίες δεν έχουν συνεννοηθεί για τον αριθμό των χρημάτων που θα ζητήσουν από κάθε κατασκευαστή ως χρηματισμό. Έτσι η κάθε υπηρεσία, ζητάει το πόσο που μεγιστοποιεί τα έσοδα της, όμως με τον τρόπο αυτό η τιμή και το κόστος αυξάνονται και η ζήτηση μειώνεται. Αν σκεφτούμε μια υπερβολική περίπτωση, θα μπορούσε η ζήτηση να πέσει ακόμα και στο μηδέν (0). Στο παράδειγμα που εξετάζουμε, αν το κόστος για την έκδοση μιας άδειας οικοδομής από την πυροσβεστική είναι μεγάλο, οι κατασκευαστές μπορεί να ακυρώσουν τα επενδυτικά τους πλάνα.

Στην δεύτερη περίπτωση, οι υπηρεσίες έχουν εναρμονιστεί η μια με την άλλη έτσι ώστε να μεγιστοποιήσουν όλες μαζί (συνολικά) τα παράνομα έσοδα τους. Έτσι

στο παράδειγμα που έχουμε αναφέρει, η πυροσβεστική σε συνεννόηση με τις άλλες υπηρεσίες θέτουν ένα ποσό φιλοδωρήματος, που δεν είναι τόσο μεγάλο, ώστε να θεωρηθεί απαγορευτικό για τους κατασκευαστές. Με τον τρόπο αυτό μειώνεται ο κίνδυνος να ακυρωθεί η ανέγερση της οικοδομής, ο κατασκευαστής έχει την δυνατότητα να καταβάλει το ποσό και οι υπηρεσίες να αυξήσουν τα έσοδά τους. Βέβαια, πρέπει να σημειωθεί πως και στην επόμενη κατά σειρά υπηρεσία που πρέπει να δώσει άδεια, παραδείγματος χάριν η αστυνομία, δεν θα επιβάλει κάποιο υπέρογκο ποσό για να εξυπηρετήσει.

Επίσης ένα φαινόμενο που παρατηρείται σε μεγάλο βαθμό, ιδίως στις φτωχές χώρες, εξαιτίας της διαφθοράς, είναι η αδυναμία εισαγωγής κατάλληλου εξοπλισμού για την εκβιομηχάνιση της οικονομίας (Shleifer, A. Et al., 2002). Οι εταιρίες οι οποίες λειτουργούν σε φτωχές χώρες, όπως για παράδειγμα σε χώρες τις Αφρικής, πολλές φορές αντιμετωπίζουν προβλήματα με την εισαγωγή μηχανημάτων. Οι δημόσιοι υπάλληλοι, αλλά και το κράτος δεν τους επιτρέπουν να εισάγουν, τα κατάλληλα μηχανήματα για να μπορέσουν να υλοποιήσουν τα παραγωγικά τους πλάνα. Κατά κύριο λόγο, τους δίνουν την άδεια να εισάγουν μόνο τα μηχανήματα, από τα οποία οι δημόσιοι υπάλληλοι θα έχουν κάποιο όφελος. Συνήθως παρουσιάζονται εμπόδια στην εισαγωγή μηχανημάτων που είναι ευρέως γνωστά και χρησιμοποιούνται άρδην, λόγο του ότι η τιμή τους είναι γνωστή και δεν μπορεί να μεταβληθεί έτσι ώστε να καλυφτούν τα χρήματα που οδηγούνται σε διαφθαρμένες πράξεις. Για τον λόγο αυτό διευκολύνονται οι εισαγωγές μοναδικών μηχανημάτων εξαιρετικών παραγωγικών δυνατοτήτων, τα οποία είναι πολύ ακριβά και μπορούν να επιβάλλουν ένα παραπάνω ποσό, προς όφελός τους. Τα μηχανήματα όμως αυτά είναι μερικώς χρήσιμα για τους επιχειρηματίες.

2.2.4 Εκπαίδευση

Σε μια κοινωνία της οποίας οι κάτοικοι είναι μορφωμένοι και έχουν τις γνώσεις και την ικανότητα να αντιληφθούν την ύπαρξη της διαφθοράς, είναι πιο δύσκολη η ύπαρξη τέτοιων φαινομένων και η επέκτασή της (Glaeser, E et al., 2004). Η

μόρφωση οδηγεί τους ανθρώπους να μην στρέφονται σε τέτοιες δραστηριότητες και κατά συνέπεια να μην τις δέχονται και να μην τις επικροτούν. Αντίθετα τις επικρίνουν και τις δημοσιεύουν έτσι ώστε τέτοια θέματα να μην στέκονται εμπόδιο στην προσωπική τους ανάπτυξη και στην ανάπτυξη του συνόλου. Όμως αυτό δεν μπορεί να έχει απόλυτη εφαρμογή, γιατί πέρα από την μόρφωση την διαμόρφωση της διαφθοράς επηρεάζει σημαντικά και η κουλτούρα ενός λαού. Αυτό διότι πολλές φορές, μπορεί κάποιος να έχει τις γνώσεις και την ικανότητα να κατανοήσει και να ταχθεί ενάντια σε τέτοιες πράξεις αλλά η κουλτούρα και ο τρόπος που διαχειρίζονται τα όποια θέματα στη χώρα του να γίνονται αποκλειστικά με παράνομους τρόπους. Έτσι υπάρχει η περίπτωση να υποκύψει σε δραστηριότητες που δεν επικροτεί και δεν θέλει.

Από κάθε άποψη όμως η εκπαίδευση είναι απαραίτητη και δίνει την ελπίδα της αλλαγής και της βελτίωσης. Όμως το επίπεδο των παρεχόμενων εκπαιδευτικών υπηρεσιών εξαρτάται σε μεγάλο βαθμό από τις αποφάσεις της κυβέρνησης. Αυτό συμβαίνει γιατί αυτή μπορεί να βοηθήσει το σύνολο της κοινωνίας χρησιμοποιώντας πόρους έτσι ώστε να έχει μορφωμένους ή αμόρφωτους πολίτες και να επιλέξει τι θα τους διδάξει και πως θα τους μορφώσει. Τα αποτελέσματα όμως από την πολιτική που ακολουθεί η κυβέρνηση για την μόρφωση δεν μπορούν να είναι ορατά άμεσα αλλά πολλές περιόδους αργότερα. Αυτό συμβαίνει γιατί οι σημερινοί εκπαιδευόμενοι είναι ενεργοί πολίτες μετά το δέκατο όγδοο έτος της ηλικίας τους και τότε έχουν άποψη για τα πολιτικά δρώμενα.

2.2.5 Σύνθεση κοινωνίας

Κάθε κράτος αποτελείται από πολλές, διαφορετικές ομάδες ανθρώπων οι οποίοι δεν έχουν την ίδια θρησκεία, δεν κατάγονται από την ίδια χώρα και γενικά υπάρχει ποικιλομορφία. Αυτό το γεγονός όμως, σε συνδυασμό με την εξουσία την οποία κατέχουν κάποια μέλη ομάδων οδηγεί στην ευνοϊκότερη συμπεριφορά ως προς τα μέλη της ομάδας που αυτοί αντιπροσωπεύουν. Οι πολίτες συνεχίζουν να υποστηρίζουν τις ενέργειες αυτού του μέλους που κατέχει εξουσία,

διότι πιστεύουν ότι θα ωφεληθούν ακόμη και αν οι ενέργειες του δεν είναι νόμιμες ή συμβατικές. Η μεγάλη ποικιλία διαφορετικών ομάδων είναι μια αιτία που συντελεί και οδηγεί στην αύξηση της διαφθοράς (Treisman, D. ,2000)

2.2.6 Εισοδήματα από δραστηριότητες σχετιζόμενες με την διαφθορά

Γενικότερα σε μια κοινωνία, κάθε άτομο πρέπει να επιλέγει το είδος της δραστηριότητας και της επαγγελματικής καριέρας με την οποία επιθυμεί να ασχοληθεί. Ακόμα και όσοι πραγματοποιούν παράνομες δραστηριότητες, έχουν κάποια νόμιμη ενασχόληση. Έτσι και η ενασχόληση, η οποία φέρνει εισοδήματα από την διαφθορά επηρεάζει και επηρεάζεται από την ενασχόληση με νόμιμες και παραγωγικές δραστηριότητες. Η αλληλοεπίδραση της απόφασης μεταξύ των δυο αυτών επιλογών από τους κατοίκους μια κοινωνίας οδηγεί στην ισορροπία των αμοιβών (Acemonglu, D., 1994). Το επίπεδο ισορροπίας που έχει κάθε κράτος εξαρτάται από τους παράγοντες που εξετάστηκαν παραπάνω. Η επιλογή του κάθε ατόμου μεταξύ των παραγωγικών και των μη παραγωγικών δραστηριοτήτων είναι συνάρτηση των εισοδημάτων τα οποία λαμβάνει ή/ και πρόκειται να λάβει. Όμως τα κέρδη ενός επιχειρηματία επηρεάζονται άμεσα από τα διάφορα κόστη που περιλαμβάνονται στις δραστηριότητες του, επιπλέον έχει να υπολογίσει σε αυτά τις δαπάνες για τις διευκολύνσεις που επιθυμεί, ώστε να αποφύγει την γραφειοκρατία. Συμπερασματικά θα μπορούσαμε να πούμε πως τα μεγαλύτερα επίπεδα διαφθοράς οδηγούν σε χαμηλότερο ποσοστό κέρδους για τους επιχειρηματίες.

Σε δυναμικό επίπεδο εάν λάβουμε υπ' όψιν μας το χρόνο, το επίπεδο της διαφθοράς κατά το παρελθόν αποτελεί σημαντικό παράγοντα επηρεασμού για το παρόν αλλά και το μέλλον μιας χώρας. Στα εισοδήματα θα πρέπει να συμπεριληφθούν και οι μη χρηματικές αμοιβές όπως είναι το κοινωνικό επίπεδο, η αναγνώριση και το γόητρο.

Τέλος θα πρέπει να αναφέρουμε πως τα πενιχρά εισοδήματα των δημοσίων υπάλληλων είναι ένας λόγος που συμβάλει στο να βρίσκουν τρόπους να τα

αυξήσουν. Άρα ένας μικρός μισθός θα οδηγήσει σε αύξηση της διαφθοράς, τα κέρδη από την οποία θα ενισχύουν το εισόδημα του υπαλλήλου.

2.2.7 Εκκλησιαστικό σύστημα

Το εκκλησιαστικό σύστημα γενικότερα και η επίσημη θρησκεία ειδικότερα, την οποία το κάθε κράτος έχει ασπαστεί, ασκεί επιρροές στο τρόπο διακυβέρνησης και στην διαφθορά (Treisman, D. ,2000). Αρχικά, πρέπει να σημειωθεί πως η εκάστοτε θρησκεία αντιμετωπίζει και αποδέχεται με διαφορετικό τρόπο την ιεραρχία. Κάποιες θρησκείες όπως ο ορθόδοξος και ο καθολικός χριστιανισμός είναι υπέρ της ιεραρχίας. Αυτό έχει ως αποτέλεσμα οι πιστοί, που ασπάζονται τις εν λόγω θρησκείες, να δείχνουν σεβασμό τόσο στην ιεραρχία, όσο και στον δημόσιο τομέα. Όμως ο σεβασμός αυτός και η ανεκτικότητα των πολιτών οδηγεί σε ανεξέλικτο τρόπο διακυβέρνησης, συνεπώς επιτρέπει στους δημόσιους υπάλληλους να πραγματοποιούν διεφθαρμένες πράξεις, έχοντας όμως λιγότερο φόβο μήπως αποκαλυφθούν και κατηγορηθούν για αυτές τους τις πράξεις. Από την άλλη πλευρά, σε θρησκείες όπως ο προτεσταντισμός, ο οποίος είναι μια πιο ατομιστική θρησκεία και τάσσεται εναντίον της ιεραρχίας οι πιστοί αναμένεται να είναι πιο άναρχοι και πιο ευαίσθητοι στο να κατακρίνουν διεφθαρμένες πράξεις. Επιπλέον η εκάστοτε θρησκεία δίνει περισσότερη ή μικρότερη σημασία στους οικογενειακούς δεσμούς, γεγονός που αυξάνει ή μειώνει τις πιθανότητες πράξεων οι οποίες εμπίπτουν στον νεποτισμό.

Έπειτα, η θρησκεία και κατά συνέπεια και η εκκλησία, όπως μπορεί να διαπιστωθεί και από ιστορικά στοιχεία της κάθε χώρας και λαού, επηρεάζει την κυβέρνηση και την εξουσία. Στον προτεσταντισμό για παράδειγμα η εκκλησία λειτουργεί εναντίον της κυβερνητικής εξουσίας. Αυτό έχει ως συνέπεια τον συνεχή έλεγχο της εξουσίας για περιπτώσεις διαφθοράς. Από την άλλη υπάρχουν θρησκείες, οι οποίες λειτουργούν μαζί ή/ και υπέρ της κρατικής εξουσίας, με αποτέλεσμα τα φαινόμενα αυτά να εκλείπουν.

2.2.8 Πόροι

Όσο πιο πλούσιο σε πόρους είναι ένα κράτος, τόσο πιο επιρρεπές στην διαφθορά είναι. Αν για παράδειγμα μια χώρα έχει πετρέλαιο, τότε οι δημόσιοι υπάλληλοι οι οποίοι διαχειρίζονται τον συγκεκριμένο πόρο θα έχουν μεγάλη τάση προς την διαφθορά. Αυτό συμβαίνει γιατί θα τους προσεγγίζουν άνθρωποι από τον ιδιωτικό τομέα ώστε να λειτουργήσουν προς όφελος τους, δίνοντάς τους σημαντικά ανταλλάγματα. Το όφελος αυτό μπορεί να δημιουργήσει ένα μεγάλο πλεονέκτημα της ιδιωτικής επιχείρησης, σε βάρος των υπολοίπων και κατά συνέπεια να υπάρξει αύξηση των κερδών της. Λογική συνέπεια της αύξησης των κερδών, είναι να δοθεί μερίδιο από αυτά τα κέρδη και στον δημόσιο υπάλληλο, ο οποίος βοήθησε στην δημιουργία τους. Όμως και οι ίδιοι οι υπάλληλοι γνωρίζοντας πως έχουν στα χεριά τους την εξουσία να διαχειριστούν, όπως αυτοί θέλουν, την πρόσβαση των επιχειρήσεων στον συγκεκριμένο πόρο θα προσπαθήσουν να μεγιστοποιήσουν τα έσοδα τους.

Σημαντικό ρολό όμως στην διανομή των πόρων παίζουν τα συνδικάτα (Acemonglu, D et al., 2005). Τα συνδικάτα είναι οργανώσεις πολιτών με οικονομικά κίνητρα, συνήθως του ίδιου κλάδου, οι οποίοι ενώνονται με σκοπό να λειτουργήσουν σαν ένας οργανισμός που θα έχει μεγάλη δύναμη και θα εξυπηρετήσει τα συμφέροντα των μελών του. Αυτή η ένωση καταφέρνει να τους δώσει τόσο την δύναμη, όσο και την εξουσία, να μπορούν να επηρεάζουν την κυβέρνηση με στόχο να ευνοηθούν όσον αφορά την διανομή των πόρων. Όσο πιο οικονομικά δυνατό είναι ένα συνδικάτο και παράλληλα οι ενέργειες του μπορούν να πλήττουν το κοινωνικό σύνολο, τόσο πιο μεγάλη επιρροή θα έχει σε πολλούς τομείς. Αφού λοιπόν τα συνδικάτα έχουν την δυνατότητα να επηρεάζουν τις πολιτικές αποφάσεις για την διανομή των πόρων στο παρόν και παράλληλα τις αναπτυξιακές προοπτικές στο μέλλον, συναγωνίζονται το ένα το άλλο με σκοπό την κατοχύρωση της πιο πλεονασματικής θέσης των μελών τους στην κοινωνία.

Αυτός ο συναγωνισμός των συνδικάτων, προκαλεί τις μεταξύ τους συγκρούσεις, καθώς οι πόροι ενός κράτους είναι περιορισμένοι. Στο σημείο αυτό είναι πολύ σημαντικό να τονίσουμε πως όταν αναφερόμαστε σε πόρους, δεν είναι μονό οι

φυσικοί αλλά και οι οικονομικοί, όπως για παράδειγμα τα κονδύλια, οι αναπτυξιακοί νομοί, οι παροχές και οι φορολογικές ελαφρύνσεις. Αυτές οι συγκρούσεις έχουν ως αποτέλεσμα την αύξηση της διαφθοράς, καθώς τα συνδικάτα προσπαθούν να επηρεάσουν με αθέμιτα μέσα, κάνοντας χρήση των δυνάμεων που έχουν στην κατοχή τους ανθρώπους που κατέχουν πολιτικά αξιώματα και εξουσία.

Πολλές έρευνες και αναλύσεις οι οποίες έχουν πραγματοποιηθεί για τις Ηνωμένες Πολιτείες της Αμερικής και για μεγάλο αριθμό χωρών προσπαθούν να διαπιστώσουν αν υπάρχει συσχέτιση μεταξύ της διαφθοράς και της οικονομικής ανάπτυξης, σε επίπεδο ανομοιογένειας της εξεταζόμενης χώρας, ποικιλομορφίας των πολιτών, εκπαίδευσης, όσων αφορά τις κοινωνικές διαρθρώσεις και το μέγεθος του δημόσιου τομέα.

Τα αποτελέσματα των ερευνών αυτών έχουν δείξει πως οι χώρες που έχουν πιο εύπορους και πιο εκπαιδευμένους πολίτες έχουν μικρότερα ποσοστά διαφθοράς (Treisman, D., 2000). Αποδείχτηκε λοιπόν πως η μεταξύ τους συσχέτιση είναι πολύ ισχυρή. Αυτό είχε ως αποτέλεσμα να γίνεται χρήση δεδομένων, όπως οι βαθμοί με τους οποίους αποφοιτήσαν τα μέλη της κοινωνίας από τα μορφωτικά ιδρύματα, σε συνάρτηση με τους δείκτες της διαφθοράς την χρονική στιγμή της έρευνας.

Ένα άλλο αποτέλεσμα είναι πως η μεγαλύτερη ανομοιογένεια μεταξύ μιας κοινωνίας οδηγεί στην αύξηση των φαινομένων απάτης και διεφθαρμένων πράξεων από την μεριά των ανθρώπων που κατέχουν την εξουσία. Όμως αυτή η συσχέτιση είναι ασθενής. (Treisman, D., 2000)

Στην συνέχεια τα αποτελέσματα δείχνουν πως δεν υπάρχει κάποια σχέση μεταξύ του μεγέθους του δημοσίου τομέα και της διαφθοράς (Glaeser, E et al., 2004).

Τέλος για την άντληση αποτελεσμάτων, όσων αφορά τον βαθμό που επηρεάζεται η ανάπτυξη από την διαφθορά, πάρθηκαν δείκτες όπως ο αριθμός των κατοίκων, το εισόδημα τους και η αξία των σπιτιών τους και πραγματοποιήθηκε σύγκριση με την διαφθορά. Τα αποτελέσματα έδειξαν πως χώρες με διαφθορά τείνουν να έχουν μειωμένα εισοδήματα, μικρή ανάπτυξη και μειωμένη τάση για απασχόληση.

2.3 Αντιμετώπιση της διαφθοράς

Ένα σημαντικό δεδομένο είναι πως υπάρχουν τρόποι για να αντιμετωπιστεί η διαφθορά. Όλες οι χώρες έχουν πάρει μέτρα προκειμένου να καταπολεμήσουν την διαφθορά και έχουν θεσπίσει νόμους για την τιμωρία όσων διαπράττουν τέτοια εγκλήματα. Η πρώτη τέτοια ενέργεια πραγματοποιήθηκε το 1997 στην οποία 34 κράτη μέλη υπέγραψαν την «Σύμβαση του ΟΗΕ ενάντια στην Διαφθορά». Η ίδια σύμβαση υπογράφηκε και από τα περισσότερα μέλη του ΟΗΕ γεγονός που σηματοδότησε την παγκόσμια κινητοποίηση κατά της διαφθοράς.

Είναι γεγονός πως και τα μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης έχουν θεσπίσει συγκεκριμένες κανονιστικές διατάξεις, με στόχο να καταπολεμήσουν την διαφθορά και να πατάξουν την διάπραξη τέτοιων εγκλημάτων. Ενδεικτικά αναφέρονται οι κάτωθι:

2004/525/EK

2004/26

2003/642/ΔΕΥ

2003/568/ΔΕΥ

1999/396/EK

1999/394/EK

Για να επιβεβαιωθεί η λειτουργία και η χρησιμότητα των διατάξεων αυτών, υποχρεώνονται οι χώρες της ευρωπαϊκής ένωσης, σε ετήσια βάση να πραγματοποιούν εκθέσεις σχετικά με τα ποσοστά της διαφθοράς. Αυτές οι εκθέσεις είναι ανακοινώσιμες. Συσχετίζοντας όμως τις διατάξεις αυτές, με το νομικό πλαίσιο της ευρωπαϊκής ένωσης όσων αφορά την διαφθορά, αν και είναι εξαιρετικό και θα μπορούσε να έχει αποτελέσματα, πολλές χώρες- μέλη δεν το εφαρμόζουν. Είναι γεγονός πως μεγάλος αριθμός πολιτικών ηγετών- αρχηγών αδιαφορούν για την τήρηση των νόμων και έτσι στην έκθεση που αναφέραμε, δημοσιοποιούν λίγα στοιχεία, βάση του βαθμού χρήσης των διατάξεων και της αξιολόγηση των χωρών αυτών.

Για να τονιστεί και να σημειωθεί η σημασία της διαφθοράς στις μέρες μας και ο βαθμός που αυτή επηρεάζει το κοινωνικό, το πολιτικό και το οικονομικό γίνεσθαι έχει οριστεί η 9^η Δεκεμβρίου ως η παγκόσμια «ημέρα κατά της διαφθοράς». Αυτή η κίνηση είναι ένα μικρό δείγμα για την θέληση όλων των πολιτών του κόσμου για την ύπαρξη διαφανών μέτρων και σωστή διακυβέρνηση από τους έχοντες και κατέχοντες την εξουσία.

Κλείνοντας, θα θέλαμε να αναφέρουμε μια ακόμα από τις δράσεις που έχουν γίνει. Αυτή είναι μια διεθνής μη κυβερνητική οργάνωση με διακριτικό τίτλο «Διεθνής Διαφάνεια», η οποία απαρτίζεται από μέλη που έχουν σημαντικό κύρος και λειτουργούν ενάντια στη διαφθορά. Η οργάνωση αυτή κάθε χρόνο δημοσιεύει τους βασικούς δείκτες της διαφθοράς, όπως για παράδειγμα το «Βαρόμετρο της Διαφθοράς» και τον «Δείκτη Αντίληψης της Διαφθοράς». Επίσης μέσα στις ενέργειες της είναι η προώθηση νόμων που βοηθούν στην ύπαρξη διαφάνειας. Η ίδρυση της οργάνωσης έγινε το 1993 και έχει εξαπλωθεί σε πάνω από 90 χώρες, οι οποίες έχουν το δικό τους τμήμα πρόγνωσης που ασχολείται με τα εθνικά ζητήματα κάθε χώρας ξεχωριστά.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3- ΑΝΑΛΥΣΗ ΥΠΟΔΕΙΓΜΑΤΩΝ

Το βασικό ζητούμενο και ο κύριος στόχος της διατριβής αυτής, είναι να ερευνήσουμε εάν ο βαθμός της διαφθοράς που είχε κάθε χώρα το 2010 μπορούσε να προβλεφθεί από οικονομικές και ποιοτικές μεταβλητές του έτους 2005.

3.1 Ανάλυση του δείγματος

Τα δεδομένα που χρησιμοποιήσαμε για τις αναλύσεις αυτές, παρουσιάζονται κάτωθι:

[πίνακας 4]

Το δείγμα που αναλύθηκε αποτελείται από ογδόντα τρεις (83) χώρες, για τις οποίες βρέθηκαν επαρκή στοιχεία, τόσο από επίσημες ιστοσελίδες του διαδικτύου, όσο και από το Διεθνές Νομισματικό Ταμείο (ΔΝΤ).

3.1.1 Στήλη A: COUNTRY

Οι χώρες που εξετάστηκαν, παρουσιάζονται στην πρώτη στήλη του πίνακα. Οι χώρες αυτές δεν έχουν χωριστεί ή/ και επιλεγθεί βάση εισοδηματικών κριτηρίων ή κάποιων άλλων κριτηρίων. Στόχος μας ήταν να εξετάσουμε όσες πιο πολλές χώρες μπορούμε, κάνοντας χρήση των δεδομένων των οποίων μπορέσαμε να συλλέξουμε ανά χώρα.

3.1.2 Στήλη B: CORRUPTION

Στην δεύτερη στήλη απεικονίζεται ο δείκτης της διαφθοράς όπως τον παρουσιάζει το ετήσιο δελτίο του διεθνούς οργανισμού κατά της διαφθοράς. Για τον δείκτη της διαφθοράς του 2010 πάρθηκαν στοιχεία από έρευνες οι οποίες ξεκίνησαν από τον Ιανουάριο του 2009 μέχρι και τον Σεπτέμβριο του 2010. Τα αποτελέσματα αποτελούν συνδυασμό δεκατριών (13) πηγών από δέκα (10)

ανεξάρτητα ιδρύματα που πραγματοποιούν έρευνες για την διαφθορά. Για τα αποτελέσματα των ερευνών έχουν παρθεί δείγματα από τις κάτωθι δύο (2) ομάδες:

- από κατοίκους ή μη κατοίκους των χωρών
- από επιχειρηματίες και επιχειρηματικούς ηγέτες

Κάποιοι οργανισμοί, οι οποίοι έχουν συντελέσει στην δημιουργία του δείκτη CPI για το 2010 είναι οι εξής:

- African Development Bank
- Asian Development Bank
- Bertelsmann Foundation
- Economist Intelligence Unit
- Freedom House
- Global Insight
- The World Bank

Επιπλέον αντλήθηκαν στοιχεία τριών (3) ερευνών, που αφορούσαν επιχειρηματίες οι οποίοι διαμένουν στην χώρα που η εταιρεία τους δραστηριοποιείται. Οι έρευνες αυτές πραγματοποιήθηκαν από τους εξής φορείς:

- IMD
- Political and Economic Risk Consultancy
- World Economic Forum

Τα βήματα που πρέπει να πραγματοποιηθούν προκειμένου να δημιουργηθεί αυτός ο δείκτης είναι τα εξής.

Πρώτα από όλα, τα αποτελέσματα των ερευνών πρέπει να έρθουν στα ίδια αριθμητικά επίπεδα. Αυτό γίνεται γιατί κάθε μεμονωμένη έρευνα ακολουθεί την δική της κλίμακα βαθμολόγησης για την μέτρηση της διαφθοράς και έτσι τα αποτελέσματα δεν είναι κοινά. Ο σκοπός είναι να καταλήξουμε σε μια κλίμακα από 1 έως το 10 έχοντας ως καλύτερη βαθμολογία που αντικατοπτρίζει λιγότερη διαφθορά το 10.

Έπειτα ακολουθεί η διαφοροποίηση των αποτελεσμάτων έτσι ώστε να διαχωριστούν βαθμολογικά οι χώρες, που έχουν περίπου τα ίδια αποτελέσματα. Για να ολοκληρωθεί η διαδικασία, βρίσκουμε το μέσο όρο των μεμονωμένων αποτελεσμάτων έτσι ώστε να βγάλουμε τον δείκτη διαφθοράς για κάθε χώρα. Έτσι διαπιστώνουμε πως οι χώρες που δεν γνωρίζουν μεγάλη ανάπτυξη είναι κυρίως χώρες οι οποίες έχουν μεγάλο δείκτη διαφθοράς. Πολλές από αυτές ανήκουν κατά κύριο λόγο στην αφρικανική ήπειρο και στην λατινική Αμερική. Η πρώτη ευρωπαϊκή χώρα είναι η Ουκρανία στην εντεκάτη από το τέλος θέση με δείκτη διαφθοράς 2,4 ενώ η χώρα με την μεγαλύτερη διαφθορά είναι η Γουινέα. Στον αντίποδα στις λιγότερο διεφθαρμένες χώρες τοποθετούνται οι Σκανδιναβικές καθώς και χώρες της Ωκεάνιας με καλύτερη την Νέα Ζηλανδία με δείκτη 9,3.

3.1.3 Στήλη Γ: RANK

Στην τρίτη στήλη έχουμε αριθμήσει με αύξοντα αριθμό τις χώρες ανάλογα με την κατάταξη που έχουν όσον αφορά τον δείκτη της διαφθοράς.

3.1.4 Στήλη Δ: GENERAL GOVERNMENT GROSS DEBT % OF GDP

Στην τέταρτη στήλη έχουμε το ακαθάριστο χρέος της κυβέρνησης ως ποσοστό του ΑΕΠ για κάθε μια από τις 83 χώρες του δείγματος μας. Το εύρος τους κυμαίνεται από το 1% του ΑΕΠ για την Λιβύη έως το 863% για την Λιβερία. Είναι σημαντικό να τονίσουμε εκ νέου πως τα δεδομένα μας είναι για το έτος 2005. Από τις 83 χώρες, οι 11 παρουσιάζουν χρέος για το έτος 2005 πάνω από το 100% του ΑΕΠ τους.

3.1.5 Στήλη Ε: CIVIL LAW 1=YES 0= NO

Στην πέμπτη στήλη έχουμε το νομικό σύστημα που ακολουθεί η κάθε χώρα. Το νομικό σύστημα χωρίζεται στις κάτωθι δύο (2) κατηγορίες:

- Χώρες με αστικό δίκαιο (Civil law), στις οποίες έχουμε ορίσει την ψευδομεταβλητή μας να παίρνει την τιμή ένα (1).
- Χώρες με εθιμικό δίκαιο (common law), στις οποίες η ψευδομεταβλητή μας παίρνει την τιμή μηδέν (0)

3.1.6 Στήλη ΣΤ: GROSS DOMESTIC PRODUCT PER CAPITA, CURRENT PRICES US \$

Στην επόμενη στήλη, δηλαδή στην έκτη, απεικονίζεται το κατά κεφαλήν ΑΕΠ κάθε χώρας σε τιμές 2005, κάνοντας μετατροπή σε δολάρια για να είναι δυνατή η σύγκρισή τους. Αυτό έχει ως αποτέλεσμα, τα αποτελέσματά μας να είναι πιο ρεαλιστικά γιατί έχουμε συνδέσει τα εκάστοτε νομίσματα με το δολάριο. Από τα αποτελέσματα διαπιστώνουμε πως η χώρα με τους φτωχότερους πολίτες, αν και έχει το μεγαλύτερο κρατικό χρέος, είναι η Λιβερία με μόλις 157\$ ανά κάτοικο. Στον αντίποδα βρίσκεται η Νορβηγία, που καταλαμβάνει την θέση της πιο πλούσιας χώρας με βάση το κατά κεφαλήν ΑΕΠ, που είναι 65.203\$ ανά κάτοικο.

3.1.7 Στήλη Ζ: POPULATION MILLIONS

Στην εβδόμη στήλη έχουμε τον πληθυσμό κάθε χώρας σε εκατομμύρια. Ανάμεσα στις 83 χώρες του δείγματος που εξετάζουμε, η μικρότερη πληθυσμιακά χώρα, είναι ο Άγιος Δομίνικος. Ο Άγιος Δομίνικος είναι μια μικρή χώρα που βρίσκεται στην καραϊβική με πληθυσμό μόλις 72.000 κατοίκους. Αντίθετα οι Ηνωμένες Πολιτείες της Αμερικής είναι η πολυπληθέστερη χώρα του δείγματος έχοντας περίπου 428 εκατομμύρια κατοίκους.

3.1.8 Στήλη Η: GENERAL GOVERNMENT NET LENDING/ BORROWING PER GDP

Στην τελευταία στήλη του πίνακα 4 έχουμε το έλλειμμα ή το πλεόνασμα που παρουσιάζει ο κρατικός τομέας ανά ΑΕΠ. Από αυτή την στήλη, διαπιστώνουμε

πως η Λιβύη είναι η χώρα με το μεγαλύτερο πλεόνασμα στον προϋπολογισμό για το 2005. Η Λιβύη όπως αναφέρθηκε και παραπάνω είναι η χώρα με το μικρότερο χρέος. Στην αντίπερα όχθη η Γουίνια μια μικρή χώρα της λατινικής Αμερικής έχει το μεγαλύτερο έλλειμμα 8.5% ως ποσοστό του ΑΕΠ.

3.2 Παλινδρόμηση Πίνακα δεδομένων με χρήση δύο μοντέλων

Στην συνέχεια, παλινδρομήσαμε των δεδομένων του πίνακα κάνοντας χρήση 2 διαφορετικών μοντέλων. Σκοπός είναι να διαπιστώσουμε αν οι οικονομικοί δείκτες έχουν επαρκή προβλεπτική ικανότητα για την διαφθορά του 2010.

3.2.1 Πρώτη Εξίσωση

Στην πρώτη περίπτωση, η εξίσωση περιλαμβάνει τις εξής μεταβλητές, χρησιμοποιούμενες ως ανεξάρτητες: το κρατικό χρέος, το κατά κεφαλήν ΑΕΠ, τον πληθυσμό και το νομικό σύστημα που εφαρμόζει η κάθε χώρα. Ως εξαρτημένη μεταβλητή χρησιμοποιήθηκε ο δείκτης της διαφθοράς του 2010. Τα αποτελέσματα που προέκυψαν συνοψίζονται στον πίνακα 5.

[πίνακας 5]

Ουσιαστικά ξεκινήσαμε από ένα πιο γενικό υπόδειγμα, από το οποίο αφαιρέσαμε σταδιακά τις μεταβλητές οι οποίες δεν είναι στατιστικά σημαντικές. Έτσι φροντίσαμε να παραμείνουν μόνο αυτές που φαίνονται ότι επηρεάζουν τον μελλοντικό δείκτη διαφθοράς. Από τον πίνακα 5, έχοντας ήδη πραγματοποιήσει τους ελέγχους για ετεροσκεδαστικότητα και αυτοσυσχέτιση, κάτι το οποίο δεν υπάρχει στο υπόδειγμα μας, βλέπουμε πως η πιο ασήμαντη στατιστικά μεταβλητή είναι το κρατικό χρέος. Κατά συνέπεια συμπεραίνουμε πως το κρατικό χρέος το 2005 δεν επηρεάζει την πρόβλεψη της διαφθοράς το 2010.

Συνεχίζοντας, αφού αφαιρέσαμε το ακαθάριστο κρατικό χρέος από την παλινδρόμηση και εκτιμώντας ξανά τις μεταβλητές μας παίρνουμε τα αποτελέσματα του πίνακα 6.

[πίνακας 6]

Κάνοντας αυτή τη διαδικασία, παρατηρούμε πως σε αυτή την παλινδρόμηση το νομικό σύστημα της κάθε χώρας είναι στατιστικά μη σημαντική μεταβλητή. Για τον λόγο αυτό οδηγούμαστε στην αφαίρεση και αυτής της μεταβλητής από την εξίσωση μας.

Στην συνέχεια, και μετά την αφαίρεση της μεταβλητής του νομικού συστήματος, η εκτίμηση της παλινδρόμησης, όπως παρουσιάζεται στον πίνακα 7, έχοντας ως ανεξάρτητες μεταβλητές πλέον τον πληθυσμό και το κατά κεφαλήν ΑΕΠ, μας δείχνει πως και η μεταβλητή του πληθυσμού είναι στατικά μη σημαντική.

[πίνακας 7]

Τέλος, διαπιστώνουμε πως η μόνη στατιστικά σημαντική μεταβλητή είναι το κατά κεφαλήν ΑΕΠ που επηρεάζει την διαφθορά του 2010, όπως μπορούμε να δούμε στον πίνακα 8.

[πίνακας 8]

Η θετική συσχέτιση που έχει το κατά κεφαλήν ΑΕΠ με τον δείκτη της μελλοντικής διαφθοράς, μας επιτρέπει να επιβεβαιώσουμε την υπόθεση, πως όσο πλουσιότεροι είναι οι πολίτες μιας χώρας τόσο λιγότερη διαφθορά θα τείνει να έχει η χώρα αυτή. Το γεγονός αυτό, συμφωνά και με την οικονομική θεωρία (Treisman, D., 2000) οφείλεται στο ότι τα αυξημένα εισοδήματα επηρεάζουν την διαφθορά. Όταν οι εργαζόμενοι και ιδιαίτερα οι δημόσιοι υπάλληλοι λαμβάνουν ένα ικανοποιητικό εισόδημα, παύουν να αναζητούν τρόπους να το αυξήσουν και έτσι αποτρέπονται από το να διαπράττουν παράνομες πράξεις. Στην αντίπερα όχθη οι υπάλληλοι με μη ικανοποιητικά, μικρά ή/ και πενιχρά εισοδήματα, μην έχοντας την δυνατότητα να έχουν το επίπεδο ζωής που επιθυμούν ψάχνουν τρόπους να αυξήσουν τους πόρους τους. Ο χρηματισμός για υπηρεσίες οι οποίες

θα έπρεπε να παρέχονται δωρεάν είναι ένα μέσο που τους βοηθά να βελτιώσουν την οικονομική τους κατάσταση. Επιπλέον έχοντας κατά νου το μειωμένο εισόδημα που λαμβάνουν, έναντι του επιθυμητού, είναι διατεθειμένοι να ρισκάρουν μπροστά στο κόστος του να διωχθούν από την θέση την οποία κατέχουν και να δεχτούν την κοινωνική κατακραυγή σε περίπτωση που πιαστούν να εισπράττουν παρανόμως χρήματα.

Συνοψίζοντας τα παραπάνω, η οικονομική θεωρία φαίνεται πως επιβεβαιώνεται από τα αποτελέσματα τα οποία αντλήσαμε από την ανάλυση του δείγματος μας.

3.2.2 Δεύτερη Εξίσωση

Τα ίδια στάδια της διαδικασίας που ακολουθήσαμε κατά την χρήση της πρώτης εξίσωσης, θα ακολουθήσουμε και στην εκτίμηση της δεύτερης εξίσωσης και παλινδρόμησης. Στην δεύτερη εξίσωση, θα χρησιμοποιηθεί πάλι ως εξαρτημένη μεταβλητή ο δείκτης διαφθοράς του έτους 2010. Η διαφοροποίηση εμφανίζεται στις ανεξάρτητες μεταβλητές, οι οποίες θα είναι οι εξής: το κρατικό έλλειμμα ή το πλεόνασμα, ο πληθυσμός, το νομικό σύστημα και το κατά κεφαλήν ΑΕΠ κάθε χώρας.

Αρχικά, κάνοντας τους ελέγχους για αυτοσυσχέτιση και ετεροσκεδαστικότητα βλέπουμε πως δεν υπάρχει και δεν επηρεάζει τίποτα από τα δύο την παλινδρόμηση μας, όποτε μπορούμε να υλοποιήσουμε σωστούς ελέγχους υποθέσεων με βάση τους εκτιμητές που βρήκαμε. Τα αρχικά αποτελέσματα μας, εμφανίζονται στον πίνακα 9.

[πίνακας 9]

Εξετάζοντας τις μεταβλητές, βλέπουμε σε πρώτη φάση πως ξανά το νομικό σύστημα της χώρας δεν είναι στατιστικά σημαντικό. Επομένως θα είναι η πρώτη ανεξάρτητη μεταβλητή που θα αφαιρεθεί από την παλινδρόμηση μας.

[πίνακας 10]

Στον πίνακα 10, ο οποίος είναι και ο τελευταίος για την δεύτερη παλινδρόμηση, φαίνεται πως μπορούμε να προβλέψουμε την διαφθορά με βάση το κατά κεφαλήν ΑΕΠ, τον πληθυσμό και το έλλειμμα του κρατικού τομέα. Αυτό διότι όλες αυτές οι μεταβλητές είναι στατιστικά σημαντικές για την δεύτερη εξίσωση. Άρα όλες επηρεάζουν την μελλοντική διαφθορά.

Καθώς η ανάλυση για το κατά κεφαλήν ΑΕΠ και την διαφθορά μπορεί να κατανοηθεί από την παραπάνω αναφορά μας στο εν λόγω θέμα, στην συνέχεια θα πραγματοποιήσουμε εκτενέστερη αναφορά στις υπόλοιπες μεταβλητές που επηρεάζουν την παλινδρόμηση.

Η οικονομική θεωρία η οποία σχετίζει του πόρους με την διαφθορά αναφέρει πως όταν μια χώρα έχει διαθέσιμους πόρους είτε φυσικούς είτε οικονομικούς, όπως για παράδειγμα φυσικό αέριο, κονδύλια και πλεονάσματα, τότε οι πολίτες και οι υπάλληλοι θα προσπαθήσουν μέσω την προσωπικής τους εξουσίας ή των συνδικάτων να κερδίσουν ένα μεγαλύτερο κομμάτι από την αναδιανομή των πόρων. Ένας δημόσιος υπάλληλος γνωρίζοντας πως το κράτος έχει πλεονάζοντες πόρους, μπορεί να ωθηθεί στο να μην κάνει ορθή διαχείριση και να φροντίζει να πραγματοποιεί υπεξαίρεσεις από το δημόσιο κάνοντας διεφθαρμένες πράξεις προς το συμφέρον του. Από την άλλη μεριά, ένα κράτος το οποίο εμφανίζει πλεονάσματα σημαίνει μακροοικονομικά πως έχει ανάπτυξη και οι πολιτικές οι οποίες ακολουθούνται δεν δίνουν βάση στα μέτρα για την καταπολέμηση της διαφθοράς. Επομένως ο έλεγχος των δημόσιων υπαλλήλων είναι πιο επιεικής, λόγω του ότι ο κυβερνητικός προϋπολογισμός παρουσιάζει θετικά αποτελέσματα.

Από την άλλη, οι δημόσιοι υπάλληλοι που διαχειρίζονται τις κυριότερες οικονομικές υποθέσεις του κράτους θα δέχονται σφοδρές πιέσεις και πειρασμούς με σκοπό την διευκόλυνση των επιχειρηματιών προς όφελος των ιδίων. Τα συνδικάτα με την σειρά τους θα πιέζουν κάνοντας χρήση της πολιτικής εξουσίας ή με την χρήση των απεργιών, τον αποκλεισμό των λιμανιών και του οδικού δικτύου της χώρας για το καταμερισμό των πόρων προς όφελος τους. Οι πολιτικοί στην προσπάθειά τους να αποφύγουν τις κοινωνικές και πολιτικές προστριβές έχοντας γνώση της εξουσίας που έχουν τα συνδικάτα θα δέχονται τα

αιτήματα τους ώστε να τους έχουν ικανοποιημένους. Τα ικανοποιημένα σωματεία θα στηρίξουν αυτούς που λειτούργησαν υπέρ τους στις επόμενες εκλογές και έτσι η κυβέρνηση θα έχει έναν μεγαλύτερο στρατό από φανατικούς ψηφοφόρους. Από την άλλη μεριά όμως, η μη ύπαρξη των σωματίων αφήνει τους κυβερνώντες ελεύθερους να χρησιμοποιήσουν το πλεόνασμα όπως αυτοί επιθυμούν, διανέμοντας το σύμφωνα με τα συμφέροντα τους. (Acemonglu, D et al, 2005)

Σύμφωνα με την βιβλιογραφία, και συγκεκριμένα το άρθρο του Robinson J. Troika R. Και Verdure T. τα κράτη τα οποία έχουν διαθέσιμους πόρους, κατά κύριο λόγο, δεν αυξάνεται το ΑΕΠ τους αλλά μειώνεται (resource curse). Αυτό συμβαίνει για πολλούς λόγους. Οι κυβερνώντες γνωρίζοντας πως αυτοί οι πόροι δεν είναι ανεξάντλητοι θα τείνουν να χρησιμοποιήσουν τα επιπλέον έσοδα από την εκμετάλλευση τους για να ισχυροποιήσουν την πολιτική τους εξουσία. Το σύνθημα σε αυτή την περίπτωση είναι να αυξάνεται ο δημόσιος τομέας προσλαμβάνοντας ανθρώπους για να τους ψηφίσουν στις επόμενες εκλογές. Όποτε έχουμε μεταφορά εργατικού δυναμικού από τον παραγωγικό ιδιωτικό τομέα στον δημόσιο. Επιπλέον, στις περισσότερες χώρες με πόρους (βλέπε OPEC) τα καθεστώτα είναι απολυταρχικά και όχι δημοκρατικά, έτσι οι πολίτες δεν έχουν την δυνατότητα να διεκδικήσουν τα έσοδα από την εκμετάλλευση των πόρων αλλά όλο το κέρδος χρησιμοποιείται από τον εκάστοτε δικτάτορα που αυξάνει την ισχύ του. Με την χρήση της δύναμης, κυρίως στρατιωτικής, που αποκτά καταφέρνει να πνίγει τις επαναστάσεις και τους αγώνες των πολιτών για την απελευθέρωση τους και την καθίδρυση της δημοκρατίας.

Όσον αφορά το μέγεθος του πληθυσμού, ο εκτιμητής είναι αρνητικός (- 0,00557) κάτι το οποίο μας δείχνει πως όσο πιο πληθυσμιακά μεγάλη είναι μια χώρα τόσο πιο διεφθαρμένη θα είναι. Είναι σημαντικό να επισημάνουμε πως ο δείκτης διαφθοράς κυμαίνεται από το 1 έως και το 10 με την λιγότερο διεφθαρμένη χώρα να αξιολογείται με 10. Συμπερασματικά μπορούμε να πούμε πως και αυτή η κατάληξη είναι συνεπής με την οικονομική θεωρία που αναφέρθηκε πιο πάνω. Οπότε το μέγεθος του κράτους και κατά συνέπεια της οικονομίας έχει αρνητική σχέση με την διαφθορά. Αυτό συμβαίνει διότι ένα μεγάλο σε πληθυσμό κράτος, χρειάζεται περισσότερους δημόσιους υπαλλήλους για να εξυπηρετήσουν τους

πολίτες. Όμως ο έλεγχος τους θα είναι ασθενέστερος λόγω του μεγάλου όγκου των συναλασσόμενων και των συναλλαγών. Αυτό θα έχει ως αποτέλεσμα οι πράξεις εκμετάλλευσης των δημόσιων αγαθών προς όφελος των δημοσίων υπαλλήλων να μην μπορούν να αποκαλυφθούν εύκολα λόγω του μεγάλου αριθμού του πληθυσμού. Τέλος καταλήγουμε πως όσο μεγαλύτερη είναι η ζήτηση για δημόσια αγαθά, τόσο οι δημόσιοι υπάλληλοι θα τείνουν να χρεώνουν κάποιο ποσό για να κάνουν γρηγορότερα την δουλειά τους, να αποφεύγουν την γραφειοκρατία ,και να εξυπηρετούν με τον καλύτερο δυνατό τρόπο τους πολίτες.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4- ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Ο κύριος στόχος αυτής της διατριβής ήταν να αποδείξουμε κατά πόσο τα οικονομικά δεδομένα και η επίδοση κάθε χώρας για το έτος 2005 μπορούν να διαμορφώσουν την διαφθορά του έτους 2010. Για να μπορέσουμε να καταλήξουμε σε κάποιο συμπέρασμα, κινηθήκαμε αντίθετα με τον μεγαλύτερο όγκο των ερευνών που έχουν διεξαχθεί μέχρι την συγγραφή της διατριβής αυτής. Όλες οι προηγούμενες έρευνες προσπαθούσαν να τεκμηριώσουν αν η ύπαρξη της διαφθοράς επηρεάζει τα αποτελέσματα μιας χώρας. Εμείς αντιμεταθέσαμε την αίτια (διαφθορά) και την μετατρέψαμε σε αιτιατό.

Από την ανάλυση των δεδομένων για το δείγμα των ογδόντα τριών (83) χωρών βάση και των δύο υποδειγμάτων που εφαρμόσαμε και εξετάσαμε, καταλήξαμε σε κάποια ικανοποιητικά συμπεράσματα. Συνοπτικά αναφέρονται τα κάτωθι:

Το κρατικό χρέος στο σύνολο του δεν διαδραματίζει σημαντικό ρολό στην πρόβλεψη της διαφθοράς, σε αντίθεση με το κρατικό έλλειμμα ή πλεόνασμα.

Το κατά κεφαλήν ΑΕΠ και η διανομή των εισοδημάτων στους πολίτες (πράγμα το οποίο εκφράζει και αυτός ο δείκτης), αποτελεί σημαντικό παράγοντα για την διαμόρφωση της διαφθοράς.

Επιπλέον το νομικό σύστημα το οποίο έχει κάθε χώρα δεν είναι στατιστικά σημαντική μεταβλητή και στα δύο (2) υποδείγματα που εξετάσαμε κάτι το οποίο αποδεικνύει πως δεν επηρεάζει την προβλεπτική ικανότητα των μοντέλων μας.

Τέλος το μέγεθος του πληθυσμού, δεν μας επιτρέπει να διεξάγουμε σαφή συμπεράσματα μιας και στη πρώτη περίπτωση είναι στατιστικά ασήμαντο ενώ στην δεύτερη είναι στατιστικά σημαντικό.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΚΕΣ ΑΝΑΦΟΡΕΣ

1. ΞΕΝΗ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

1.1 Άρθρα

- Glaeser, E and Saks, R (2004) 'Corruption in America', *Harvard Institute of Economic Research*
- Acemonglu, D. and Johnson, S. and Robinson, J. (2005) 'Institutions as a fundamental cause of long-run growth', *Department of Economics MIT*, pp. 386-414
- Acemonglu, D. (1994) 'Reward structures and allocation of talent', *European economic review*
- Treisman, D. (2000) 'The causes of corruption, a cross - national study', *Journal of Public Economics*
- Shleifer, A, La Porta, R., Lopez-de-Silanes, F. and Vishny, R. (1998), 'Law and Finance', *Journal of Political Economy*
- Shleifer, A., Djankov, S., La Porta, R. and Lopez-de-Silanes, F., (2008) 'The law and Economics of Self-Dealing', *Journal of Financial Economics*
- Shleifer, A. and Vishny, R., (1993), 'Corruption', *Quarterly Journal of Economics*
- Shleifer, A., Djankov, S. La Porta, R. and Lopez-de-Silanes, F. (2002), 'The Regulation of Entry', *Quarterly Journal of Economics*.
- Shleifer, A and Vishny, R. (1994), 'Politicians and Firms', *Quarterly Journal of Economics*
- Mauro P. (1997), 'The Effects of Corruption on Growth, Investment and Government Spending: A cross-country analysis', *Corruption and the Global Economy, Institute for International Economics*.
- Shleifer, A., Vishny, R., La Porta, R. and Lopez-de-Silanes, F. (1999). 'The quality of Government', *Journal of Economics*

- Mauro P. (1995), 'Corruption and Growth', *Quarterly Journal of Economics*
- Mauro P. (1998), 'Corruption and Composition of Government Expenditure', *Journal of Public Economics*
- Barthan, P. (1997), 'Corruption and Development; A Review of Issues', *Journal of Economic Literature*
- Robinson J. , Torvnik R. and Verdier T. (2006), 'Political Foundations of the resource curse', *Journal of Development Economics*

1.2 Βιβλία

- Mankiw, G (2002), '*Macroeconomics*', New York, USA
- Abel, A., Bernanke, B. and Croushore, D., (2008) '*Macroeconomics*', Sixth edition, Boston, USA

2. ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

2.1 Βιβλία

- Δαλαμάγκας, Βασίλειος (2003) '*Εισαγωγή στην Δημόσια Οικονομική*', Αθηνά, Ελλάδα
- Begg, D, Fischer, S. and Dornbusch, R. (2006), *Εισαγωγή στην Οικονομική, Τόμος Α και Β*, Αθήνα, Ελλάδα
- Mankiw, G. and Taylor, M. (2010), *Αρχές Οικονομικής Θεωρίας, Τόμος Β*, Αθήνα, Ελλάδα

3. ΔΙΑΦΟΡΑ

- Αντζουλάτος, Α (2011), *Σημειώσεις από το μάθημα, Κυβερνήσεις, Χρηματαγορές και Μακροοικονομία*
- Κοντός, Γ. (2012), *Σημειώσεις από το Μάθημα, Τραπεζική Διοικητική*

4. ΙΣΤΟΣΕΛΙΔΕΣ

- www.img.org
- www.oecd.org
- www.transparency.org
- www.transparency.gr
- www.wikipedia.org
- www.ecd.int
- www.federalreserve.gov
- www.infoplease.com
- www.worldbank.org

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΠΕΡΠΑ

ΠΙΝΑΚΕΣ

1. Πίνακας 1

Πίνακας 1: Το Δημόσιο χρέος διαφόρων χωρών ως ποσοστό του ΑΕΠ:

Κράτος	Δημόσιο χρέος ως ποσοστό του ΑΕΠ 2009 (2008)
Ιαπωνία	189.8 % (173,1 %)
Ελλάδα	115.,2 % (105,8 %)
Ιταλία	114.61 % (99,2 %)
Βέλγιο	97.2 % (89,8 %)
Γαλλία	76.,1 (67,4 %)
Γερμανία	73.1 % (65,9 %)
Ευρωζώνη	73 % (61,5 %)
Ευρωπαϊκή ένωση	72.6 % (61,5 %)
Αυστρία	69.1 % (62,6 %)
Ηνωμένο βασίλειο	68.6 % (52 %)
Ιρλανδία	65.8 % (44,1 %)
Ηνωμένες πολιτείες	65.2 % (70,7 %)
Ολλανδία	59.8 % (58,2 %)
Ισπανία	54.3 % (39,7 %)
Σουηδία	42.1 % (38 %)
Ελβετία	41.3 %
Λουξεμβούργο	15 % (13,5 %)
Εσθονία	7.4 % (4,6 %)

2. Πίνακας 2

Πίνακας 2: Το σύστημα αξιολόγησης του οίκου Moody's:

Aaa	Άριστης ποιότητας ομόλογα με το χαμηλότερο ποσοστό επενδυτικού κινδύνου
Aa1/ Aa3	Υψηλής ποιότητας ομόλογα με πολύ χαμηλό πιστωτικό κίνδυνο
A1/ A3	Υψηλής ποιότητας ομόλογα με χαμηλό πιστωτικό κίνδυνο
Baa1/ Baa3	Μεσαίας ποιότητας ομόλογα με πολύ σημαντικό πιστωτικό κίνδυνο
Ba1/ Ba3	Ομόλογα που το μέλλον τους δεν μπορεί να προβλεφθεί και να εξασφαλιστούν οι αποδόσεις τους
B1/ B3	Ομόλογα τα οποία απέχουν από τον επιθυμητό τύπο επένδυσης
Caa1/ Caa3	Ομόλογα χαμηλής πιστοληπτικής ικανότητας με πολύ υψηλό κίνδυνο
Ca	Ομόλογα τα οποία θεωρούνται έντονα κερδοσκοπικά μη μπορώντας να εκπληρώσουν τις υποχρεώσεις τους
C	Ομόλογα της χαμηλότερης τάξεως χωρίς να δημιουργούν επενδυτικά οφέλη

3. Πίνακας 3

Πίνακας 3: Το σύστημα αξιολόγησης Standard & Poor's και Fitch:

AAA	Ομόλογα με την υψηλότερη βαθμολογία. Ικανότητα ισχυρή στην πληρωμή των τόκων και στην καταβολή του αρχικού κεφαλαίου
AA+ / AA-	Ομόλογα με ισχυρή ικανότητα στην πληρωμή των τόκων και στην καταβολή του αρχικού κεφαλαίου αλλά είναι κατά ένα μέρος πιο ευαίσθητα στις αρνητικές μεταβολές από τα AAA
A+ / A-	Ομόλογα υψηλής ικανότητας πληρωμής τόκων και κεφαλαίου αλλά πιο ευάλωτα στις συνέπειες από αλλαγές στις οικονομικές συνθήκες ή συγκυρίες
BBB+ / BBB-	Ομόλογα με επαρκή πιστοληπτική ικανότητα
BB+ / BB-	Ομόλογα αξιόπιστα, ενέχουν όμως στοιχεία κερδοσκοπίας
B+ / B-	Ομόλογα πιο κερδοσκοπικά από την κατηγορία BB
CCC	Ομόλογα με έντονο κερδοσκοπικό χαρακτήρα, με κίνδυνο απώλειας τόκων και αρχικού κεφαλαίου
CC	Τα πιο κερδοσκοπικά ομόλογα με υψηλό κίνδυνο
SD	Ομόλογα που αθετούν τις συμβατικές υποχρεώσεις
D	Ομόλογα που αθετούν οποιαδήποτε πληρωμή τόκων και αρχικού κεφαλαίου

4. Πίνακας 4

Πίνακας 4: Συνολικό Δείγμα

COUNTRY	CORRUPTION	RANK	GENERAL GOVERNMENT GROSS DEBT %OF GDP	CIVIL LAW 1=YES 0= NO	GROSS DOMESTIC PRODUCT PER CAPITA, CURRENT PRICES US \$	POPULATION MILLIONS	GENERAL GOVERNMENT NET LENDING /BORROWING PER GDP
New Zealand	9.3	1	21.88	0	26,962.49	4.142	4.645
Finland	9.2	2	41.703	1	37,287.22	5.256	2.503
Sweden	9.2	3	50.403	1	40,997.73	9.039	2.002
Canada	8.9	4	71.608	0	35,204.73	32.205	1.547
Netherlands	8.8	5	51.822	1	39,189.91	16.32	-0.282
Australia	8.7	6	10.847	0	35,910.41	20.544	2.438
Switzerland	8.7	7	72.244	1	50,084.27	7.437	-0.225
Norway	8.6	8	49.084	1	65,203.29	4.632	15.087
Iceland	8.5	9	25.391	1	54,359.25	0.3	4.891
Hong Kong SAR	8.4	10	33.821	0	25,998.54	6.838	1.051
Ireland	8	11	27.057	0	48,914.67	4.134	1.646
Austria	7.9	12	64.63	1	36,892.02	8.225	-1.761
Germany	7.9	13	68.514	1	33,922.40	82.342	-3.393
Japan	7.8	14	191.641	1	35,633.04	127.752	-4.848
Qatar	7.7	15	17.584	1	48,443.92	0.888	8.645
United Kingdom	7.6	16	42.08	0	37,897.81	60.238	-3.338
Chile	7.2	17	7.279	1	7,285.82	16.226	4.726
Belgium	7.1	18	92.131	1	35,940.82	10.511	-2.785

United States	7.1	19	61.729	0	42,680.64	296.115	-3.188
Uruguay	6.9	20	77.624	1	5,287.34	3.306	-0.533
France	6.8	21	66.669	1	35,105.10	61.181	-2.962
Estonia	6.5	22	4.572	1	10,317.77	1.348	1.605
United Arab Emirates	6.3	23	6.632	0	43,988.56	4.106	14.841
Israel	6.1	24	94.405	0	20,062.38	6.692	-2.191
Spain	6.1	25	43.024	1	26,305.39	43.038	0.963
Portugal	6	26	62.753	1	18,188.17	10.529	-5.921
Mauritius	5.4	27	53.53	1	5,219.17	1.243	-4.7
Costa Rica	5.3	28	37.47	1	4,679.81	4.266	-1.206
Dominica	5.2	29	66.561	0	4,156.28	0.072	1.159
Cape Verde	5.1	30	95.74	1	2,037.69	0.477	-6.735
Lithuania	5	31	18.47	1	7,608.24	3.414	-0.508
Bahrain	4.9	32	28.706	0	18,322.67	0.734	3.454
Seychelles	4.8	33	142.666	1	11,202.01	0.083	1.608
Hungary	4.7	34	61.821	1	10,907.02	10.098	-7.913
Jordan	4.7	35	84.304	1	2,300.14	5.473	-5.555
Saudi Arabia	4.7	36	38.865	0	13,657.95	23.119	21.87
South Africa	4.5	37	33.688	0	5,266.90	46.888	0.001
Namibia	4.4	38	26.049	0	3,708.85	1.957	-0.968
Turkey	4.4	39	52.306	1	7,108.45	67.903	-0.01
Latvia	4.3	40	11.771	1	6,955.25	2.306	-1.265
Former Yugoslav Republic of Macedonia	4.1	41	39.538	1	2,801.86	2.037	0.223
Ghana	4.1	42	48.16	0	824.105	20.889	-2.872
Italy	3.9	43	105.941	1	30,460.29	58.462	-4.369
Brazil	3.7	44	69.148	1	4,832.39	184.184	-3.528

Bulgaria	3.6	45	29.431	1	3,743.41	7.719	2.261
Panama	3.6	46	62.607	1	4,790.53	3.228	-2.859
Colombia	3.5	47	38.541	1	3,417.82	42.889	-0.156
Greece	3.5	48	100.291	1	21,935.69	11.064	-5.298
Lesotho	3.5	49	60.851	0	583.453	2.322	4.053
Serbia	3.5	50	56.291	1	3,391.38	7.441	1.146
Malawi	3.4	51	141.175	0	201.804	13.654	-1.155
Morocco	3.4	52	64.554	1	1,972.82	30.172	-4.161
Albania	3.3	53	58.228	1	2,602.37	3.135	-3.458
Liberia	3.3	54	863.097	0	157.335	3.442	0.002
Bosnia and Herzegovina	3.2	55	25.284	1	2,778.55	3.919	0.764
Swaziland	3.2	56	16.565	0	2,243.72	1.124	-2.557
Egypt	3.1	57	112.795	1	1,282.77	70	-8.406
Mexico	3.1	58	39.835	1	8,163.07	103.946	-1.382
Dominican Republic	3	59	24.956	1	3,712.32	9.033	-0.453
Zambia	3	60	87.897	0	611.566	11.738	-2.753
Algeria	2.9	61	27.283	1	3,136.82	32.906	13.662
Kazakhstan	2.9	62	8.099	1	3,785.56	15.09	5.759
Moldova	2.9	63	34.811	1	830	3.6	1.545
Bolivia	2.8	64	80.375	1	1,015.58	9.427	-2.245
Solomon Islands	2.8	65	56.551	0	860.342	0.481	-1.955
Ethiopia	2.7	66	78.978	1	164.833	74.661	-4.156
Guyana	2.7	67	115.681	0	1,728.99	0.759	-8.532
Mali	2.7	68	52.887	1	464.455	11.833	-2.269
Vietnam	2.7	69	41.215	1	636.911	83.106	-3.291
Belarus	2.5	70	8.389	1	3,098.15	9.751	0.195

Lebanon	2.5	71	175.951	1	5,823.64	3.754	-8.43
Niger	2.5	72	51.641	1	268.686	12.56	-2.006
Nigeria	2.4	73	28.605	0	823.824	136.253	9.266
Sierra Leone	2.4	74	177.87	0	237.636	5.107	-1.898
Ukraine	2.4	75	17.702	1	1,843.51	46.749	-2.272
Pakistan	2.3	76	61.98	0	718.517	152.53	-3.033
Cameroon	2.2	77	51.824	1	930.009	17.842	3.159
Islamic Republic of Iran	2.2	78	10.355	1	2,746.48	68.468	1.668
Libya	2.2	79	1.04	1	7,434.23	5.923	29.402
Nepal	2.2	80	51.926	0	304.649	26.85	0.009
Kenya	2.1	81	53.521	0	546.57	34.285	-1.823
Guinea	2	82	150.231	1	318.528	9.221	-1.648
Equatorial Guinea	1.9	83	2.986	1	7,221.08	1.138	20.646

5. Πίνακας 5

Πίνακας 5: Εξαρτημένη μεταβλητή η διαφθορά του 2010 και ανεξάρτητες το κρατικό χρέος ως ποσοστό του ΑΕΠ, το κατά κεφαλήν ΑΕΠ, ο πληθυσμός και το νομικό σύστημα

Variable	Coefficient	Std. Error	t-Statistic	Prob.
DEBTPERGDP	0.000714	0.001377	0.51853	0.6056
GDP_PER_CAPITA	0.000116	7.98E-06	14.50959	0
POPULATION	-0.0047	0.002805	-1.67672	0.0976
CIVILLAW	-0.225	0.282888	-0.79538	0.4288
C	3.392477	0.284526	11.92327	0

6. Πίνακας 6

Πίνακας 6: Εξαρτημένη μεταβλητή η διαφθορά του 2010 και ανεξάρτητες το κατακεφαλήν ΑΕΠ ,ο πληθυσμός και το νομικό σύστημα

Variable	Coefficient	Std. Error	t-Statistic	Prob.
GDP_PER_CAPITA	0.000115	7.88E-06	14.63628	0
POPULATION	-0.00471	0.002792	-1.68692	0.0956
CIVILLAW	-0.21318	0.280659	-0.75956	0.4498
C	3.439504	0.268434	12.81324	0

7. Πίνακας 7

Πίνακας 7: Εξαρτημένη μεταβλητή η διαφθορά του 2010 και ανεξάρτητες το κατά κεφαλήν ΑΕΠ και ο πληθυσμός

Variable	Coefficient	Std. Error	t-Statistic	Prob.
GDP_PER_CAPITA	0.000115	7.86E-06	14.67033	0
POPULATION	-0.00454	0.002776	-1.6351	0.106
C	3.291339	0.183919	17.8956	0

8. Πίνακας 8

Πίνακας 8: Συμπέρασμα σημαντικών μεταβλητών πρώτης εξίσωσης

Variable	Coefficient	Std. Error	t-Statistic	Prob.
GDP_PER_CAPITA	0.000114	7.91E-06	14.4404	0
C	3.175376	0.171439	18.5219	0

9. Πίνακας 9

Πίνακας 9: Εξαρτημένη μεταβλητή η διαφθορά του 2010 και ανεξάρτητες το έλλειμμα η το πλεόνασμα ως ποσοστό του ΑΕΠ, το κατά κεφαλήν ΑΕΠ, ο πληθυσμός και το νομικό σύστημα

Variable	Coefficient	Std. Error	t-Statistic	Prob.
DEFICIT/SURPLUS	-0.04712	0.020636	-2.28331	0.0251
GDP_PER_CAPITA	0.000119	7.84E-06	15.1725	0
POPULATION	-0.00582	0.002764	-2.10642	0.0384
CIVILLAW	-0.26452	0.274384	-0.96404	0.338
C	3.479061	0.262122	13.27266	0

10. Πίνακας 10

Πίνακας 10: Εξαρτημένη μεταβλητή η διαφθορά του 2010 και ανεξάρτητες το έλλειμμα ή το πλεόνασμα ως ποσοστό του ΑΕΠ, το κατακεφαλιών ΑΕΠ και ο πληθυσμός το νομικό σύστημα.

Variable	Coefficient	Std. Error	t-Statistic	Prob.
DEFICIT/SURPLUS	-0.04549	0.020557	-2.21275	0.0298
GDP_PER_CAPITA	0.000119	7.83E-06	15.16099	0
POPULATION	-0.00557	0.00275	-2.02577	0.0462
C	3.295082	0.179605	18.34623	0